MAZPULKS

MĒNEŠRAKSTS JAUNATNEI UN MAZPULKU DALĪBNIEKIEM

1936

6. N.

RĪGĀ, BRĪVĪBAS IELĀ 4. TĀLRUNIS 26336

BRILJANTI, PULKSTEŅI,
ZELTS, SUDRABS,
KRISTALS, DZINTARS,
ALPAKA.

Darbnīca pasūtījumiem un izlabošanai.

K. A. Bušs, Rigā

Miltu un koloniāl-preču lieltirgotava

Kungu ielā 23. Tālr. 20829.

Sargājiet

cilvēku un mājkustoņu veselību un dzīvību. Iznīcinājiet bīstamu slimību dīgļu izplatītājas, žurkas un peles, ar vienīgo drošo līdzekli

„SARGOLS“

Pudele par Ls 1.— un Ls 1,80, dabūjama visur. Vairumā pie

K./S. **BRUNO FROBEENS**

A. J. Kauliņa bērnu drēbju tirgotava

Rīgā, Gaiziņa ielā № 4, pie Centrāltirgus. **Tālr. 29722.** Privātdz. **Lāčplēša ielā № 70, dz. 1. Tālr. 21541.**
Pasta tekošs rēķins № 11217.

Laipni piedāvā lielā izvēlē visādus meiteņu un puisēnu apģērbus, mazpulku un tautas tērpus u. c. **pašu darbnīcā pagatavotus.**

Laipna apkalpošana. Glīts darbs. Skolām un palīdzības sabiedrībām **viszemākās cenas.**

Latvijas Lauksaimniecības kameras

Biškopības piederumu apgāds

Rīgā, Baznīcas ielā 4-a. Tālrunis 27845.

Piedāvā bišu stropus, mākslīgas šūnas, dūmekļus, sejas aizsargus u. c. biškopības piederumus, apmaina vasku un vecās šūnas pret mākslīgām šūnām. Pērk vasku un vecās šūnas.

Latvijas Lauksaimniecības kamera.

MAZPULKS

Latvijas Lauksaimniecības kameras mēnešraksts jaunatnei un mazpulku dalībniekiem
Iznāk katra mēneša 15. dienā
Redakcija un ekspedīcija: Rīgā, Baznīcas ielā 4-a. Tālr.: redakc. 21617, eksped. 22322
Abonēšanas maksa: Gadā Ls 2,—. Atsevišķs numurs 20 sant. Tek. rēķ. pastā 4564
Sludinājumu maksa: 1/1 lapas puse — Ls 100,—, 1/2 l. p. — Ls 50,—, 1/4 l. p. Ls — 25.—

6. (65.) Nr. 1936. g. 15. jūnijā VI g. gāj.

Ar sirds skaidrību, prāta taisnību un patiesību

A. R.

Pēc lielākiem notikumiem, vienalga, kādi tie būtu, mēs arvien itkā apstājamies, savā atmiņā paraugāmies atpakaļ un jūtam — jā, kautkas liels ir noticis, ir noticis kautkas, kas prasījis no mums spraigu darbu un devis arī uzvaru. Un tad mēs, jūtam arī, ka esam aiz sevis atstājuši lielu un nopietnu dzīves skolu, vai arī priecājamies par paveikto un visu to, kas tanī bijis labs.

Arī mazpulku saime var skatīt, ka viens liels notikums pēc otra viņas dzīvē top par patiesu dzīves skolu, kas rāda i sasniegumus, i trūkumus, kuŗi vēl nākotnē jānovērš un — treškārt, rāda un skaidri parāda arī ideālus pēc kādiem jācenšas.

Viens tāds liels notikums mazpulku dzīvē bija Vienības svētku svinības. Visur laukos mazpulki ar retu centību piedalījās šo svētku sarīkojumos, būdami aktīvi līdzdalībnieki gan programmas izpildījumā, gan citos darbos. Un Rīgā viņu pulks bija arī parādē — svētku parādē, lai rādītu sabiedrībai to, ko mazpulki paveikuši valstiskā audzināšanā.

Un tā skaistā, labi disciplinētā mazpulku rinda, kas nosoļoja gar savu Virsvadoni — Valsts prezidentu, liek sirdij silt un priecāties par nosvērtību un savaldību, par vitalitāti, dzīvot prieku, kāds var būt vienīgi drošai, darbam audzinātai jaunatnei.

Mazpulki š. g. 15. maijā: ierindā un parādes gājienā

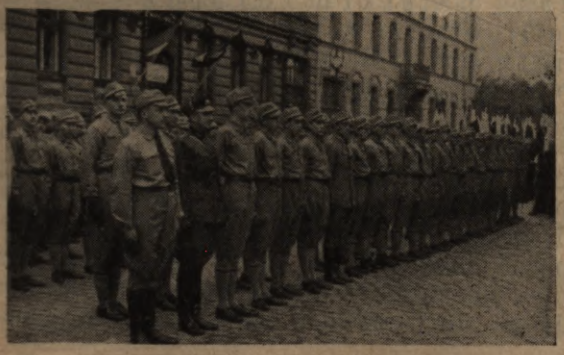

Mazpulku solījums Saules dārzā

Bet — tie bija pilsētas mazpulku zēni. Lauku zēni lai nepaliek iepakaļ. Lai sacenšas arī še, jo tad arvien disciplinētākas un spēcīgākas taps mazpulku rindas. Un visam pāri tad varēsim raisīt spārnus kādam lielam lepnumam, kam kādreiz jāpiepilda latviešu sirdis.

Un šepat neaizmirsīsim kādu otru lielu notikumu Rīgā — mazpulku mītnes „Saules dārza" iesvētīšanu un ziemas darbu apska-

Mazpulka dalībnieces auž tepiķi mazpulku darbu apskatē

tes atklāšanu. Šī mītne pati par sevi būs vieta draudzībai, darbam un tuvībai ne tikai pilsētas un lauku mazpulkiem, bet arī citiem bērniem, kā to jau mēs redzējām Vienības svētkos, kad mazpulku saime Saules dārzā uzņēma viesus — strādnieku bērnus.

Šo mītni atklājot mazpulku Virsvadonis teica vārdus, kas tuvi un uzmudinoši ir katram mazpulka dalībniekam. Prezidents savā uzrunā sacīja:

„Kad 15. maijā, mūsu Vienības svētku dienas svinīgākajā brīdī, proti parādes laukumā, kur arī jūs, mazpulku dalībnieki, stāvējāt vienotās rindās ar mūsu armiju, es ar jums sasveicinājos, jūs atbildējāt uz manu aicinājumu „augat lieli," teikdami: „augsim Latvijai!" To jūs panāksat, uzglabādami sirdsskaidrību, bet prātos allaž nesdami domu par taisnību un patiesību. „Augsim Latvijai," — svētsvinīgāku un sirsnīgāku solījumu nemaz nav iespējams iedomāties. Un es zinu, un mēs visi to zinām, kas mazpulkiem tuvu stāv — un viņu tuvinieku skaits iet desmittūkstošos un simtos tūkstošos — mēs zinām, ka šie vārdi, kad viņus izrunā, nāk no sirds, un šos vārdus jūs allaž savās sirdīs glabājat.

Jūs sakāt — augsim Latvijai! Patiesi, tad arī augiet Latvijai, Latvijai, kuŗa droši un nesatricināmi stāv kā klints, celta mūsu vienprātībā un saderībā un vienībā. Mana vēlēšanās ir, lai arī jūs, cik tas jau tagad jūsu spēkos stāv, ar savām mazajām rokām, bet ar savām karstajām mazajām sirdīm palīdzētu, lai šie vārdi dabūtu savu saturu. Jūs to varat darīt. Un kaut tas arī būtu tikai tik daudz, ka jūs savās dienas gaitās izbeigtu strīdus ar saviem brāļiem, ka jūs katra skarba vārda vietā, kas jums uz lūpām laužas, pateiktu draudzīgu un mīlīgu vārdu, ka jūs nerēķinātu tik sīki un smalki, cik jūsu biedrs ir jau padarījis, lai tad rēķina gala iznākumā jums mazāk paliktu ko darīt. Gluži otrāda lai būtu jūsu cenšanās un jūsu griba. Un tad arī, kaut jūs izstieptu draudzīgu roku visur tur, kur, varbūt, pirmā doma jums ir paiet vienaldzīgi garām, un kaut jūs būtu klāt arvien katrā darbā un pasākumā, kuŗš, lai gan jums

tieši nekāda materiāla labuma nesola un nedod, bet kurš varētu nākt par svētību citiem. Ja iespējams, ierosiniet šādus darbus, un tad jūs, tā rīkodamies, arī no savas puses pēc savām iespējām būsat palīdzējuši pie tā, lai vārdi „vienība" un „vienprātība" dabūtu savu īsto patieso saturu. Tad mēs varēsim visi droši būt, ka patiesi tad Latvija augs, jūs paši un mēs visi augsim Latvijai, jo arī mums, tiem, kas esam vecāki par jums, ir vēl arvien vajadzīgs, lai arī mēs augtu Latvijai, lai arī mums visās sirdīs iespiežas šie vārdi un mēs atkārtojam šos vārdus ar apņemšanos un gribu viņos saturu ielikt. Tad Latvija stāvēs patiesi droša un nesatricināma kā klints, stāvēs mūsu paaudzē un visās nākošās paaudzēs, stāvēs viņa Dieva svētīta un sargāta."

Šiem vārdiem sekoja mazpulku sirsnīgā izpildījumā valsts himna un citi priekšnesumi. Un mazpulku Virsvadonis, kas šinī mītnē uzkavējās četras stundas, līdzi dzīvodams un priecādamies par visu, ko mazpulki veikuši, vēl otru reizi teica tiem ierosmes bagātus vārdus:

„Šīs dienas mākslas koncerta daļā kā pirmo mēs noklausījāmies dziesmu par to, ka katram vajaga tādu vagu dzīt, lai viņš savā pagastā ilgi dzīvot varētu. — „Lai es tādu vagu dzenu, kā es ilgi dzīvot varu savā tēvu pagastā." Šī dziesma pieskaitāma pie mūsu skaistākām dziesmām, un man viņa sevišķi patīk kā meldijas, tā arī šo vārdu dēļ. Tikai te, uz Rīgas gruntes stāvēdami, ļaujat man pateikt, ka šie vārdi par taisnās, pareizās, labās vagas dzīšanu nav domāti tikai tiem, kas patiesi arklu rokā tur un zemi ar, bet tie domāti visiem, vispirms jau jaunatnei vispār, un kas grib, lai tos noklausās arī tie, kas nav pie jaunatnes vairs pieskaitāmi. Es esmu jauns! (Klātesošie šos prezidenta vārdus uzņem aplausiem un „Lai dzīvo!" saucieniem). Tādēļ arī tie, kuŗi jau tagad tādu darbu dara, kas nav tieši ar zemes aršanu saistīts, lai zina, ka visi darbi ir vajadzīgi un nepieciešami.

Viss ir savā vietā, kas tiek darīts ar skaidru sirdi un labu apņemšanos. Tādēļ, kas strādājat vai nu fabrikā, vai birojā, vai kantorī, vai skolās, vai kā jaunatnes audzinātāji ārpus skolām, vai augstskolā vai citur, uz maziem un lieliem attiecas šie vārdi, lai katrā vietā vaga iznāk tāda, ka ir drosme dzīvot savā pagastā visu mūžu, un lai šis pagasts grib, lai tas vīrs ar saviem darbiem dzīvotu tur un izpelnītos prīvilēģiju ilgi dzīvot savā tēvu pagastā.

Drošākais ceļš uz to ir maz vārdos izsakāms. Vienu no šiem vārdiem pateica šodien svētrunā mūsu mācītājs, un es tikai divus pielikšu klāt. Visi trīs kopā ir — sirdsskaidrība, prāta taisnība un patiesība".

Šie vārdi, mazpulku dalībnieki, lai paliek jums prātā uz visiem laikiem. Neesat jūs tie, kas dzird, bet nepiepilda; neesat jūs tie, kas paši daudz runā, bet nedara. Esat tie, kas dzird un saprot, kas dara un piepilda visu redzāmos un uzskatāmos darbos.

Un nupat jau mums arī priekšā stāv kāda diena, diena, ko mazpulkiem no jauna vajadzētu pilnā godā celt un piepildīt ar patiesi latvisku garu. Tā diena ir Jāņu diena — priecīgie, gaišie mūsu tautas svētki.

Lai mazpulku jaunatne pirmā ir tā, kas mācās un kas prot līgo dziesmas. Un tad — darvas mucas, nemitīga un neizsīkstoša, skaistu, mazāk dzirdētu dziesmu vītne, dabas skaistuma apdziedāšana, ievedīs mūs atkal īsto seno Jāņu garā un dos arī patiesākus, dziļākus pārdzīvojumus, sajūsmu un senu seno dziesmu prieku, pievedīs mūs atkal tuvāk īstam un patiesam latviskumam.

Saules dārza iesvētīšana

Gani, esiet lepni

— Gani, esiet lepni! — Tā starp citu savā uzrunā ganiem Jaunatnes sarkanā krusta rīkotā eglītē pagājušos Ziemas svētkos Valda Zālīša pamatskolā teica aizgādības valdes priekšnieks M. Ozols. Un jāatzīst, gani jau jūtās lepni. Vieglas, drošas viņu gaitas. Asprātīga, brīva valoda. Labas un tīras viņu drēbes.

Lūk, šis pats Alberts, kurš visu vasaru kārtīgi izpildījis līgumu Baldones pagastā un ar saviem 10 gadiem jau nopelnījis 50 latu naudā un piedevas, ar lielu lepnumu uzrāda pasta pārveduma kvīti. Iejautājos: Nu, kā tā — saimnieks laikā nesamaksāja?

— Vai tad jūs nezinat, ka uz laukiem nauda ienāk tikai rudenī? Nē, saimnieks un saimniece man bija labi. Un palīgs arī labs.

— Kāds palīgs?

— Nu, Duksis.

* * *

Gani, esiet lepni! Tā nodomāja katrs no viņiem, kad pēc uzrunas paziņoja, ka tautas Vadonis atminējies ganiņus un viņiem sūtījis katram dāvanu.

Ganiņi! Pajautājiet saviem vecākiem un tuviniekiem mājās: vai tas bieži dzirdēts citos laikos, ka pats tautas Vadonis atminas ganus, katru ganiņu.

Tie vecākas paaudzes ciemiņi, kas kā pārstāvji reprezentēja valdību, pilsētas pašvaldību un skolas un tagad sēdēja pie viena galda ar ganiņiem — ar viņiem bija viena kopīga valoda, viņi bija savā laikā ganos gājuši.

Tāpēc, gani, esiet lepni!

* * *

Un jūs ganiņi variet būt lepni arī par tām tīrām drēbēm, ko tagad valkājiet, jo tās ir jūsu pelnītas. Te, lūk, turas kopā brālis Kārlis ar māsu Zentu. Zēnam tikai 11 gadu, māsai 14 g. Drēbes tikko kā šūtas.

— Vai drēbes par algu pirki?

— Nē, tās piedevām. Nupat uz svētkiem. Tās par zirgu atjāšanu dienvidos.

Un tad jūs ierunājaties par grūtībām. Ar vienu, otru, trešo. Bet nekā nevarat lāgā saklausīt.

— Vai rītos miegs nenāca:

— Kas tur!

— Man gan rudeņos ganos ejot kājas sala! — es ieminos.

— Nu, vajag tikai ciešāk saģērbties. Un kad salst — iekurt uguni.

Gani, esiet lepni! — Jo jūs nepazīstat grūtības. Neliegsim, sākumā bija grūtāk tiem pieciem 8 gadus vecajiem ganiņiem, kuŗi sūtīja Vadonim dāvanas no savas ganu eglītes. No ganu somas. Bet viņi tomēr nebija nedz šķībi, nedz greizi. Tālāk dzīvē viņiem būs jo tālāk, jo mazāk grūtību. Tāpat kā citiem, kas savas gaitas sākuši agrā bērnībā. Un tagad ir atbildīgos amatos.

Ganiņi, esiet līdzcietīgi pret tiem saviem skolas biedriem, kas nevar ganu priekus baudīt savas vārgās veselības dēļ. Neizsmejat viņus. Bet gan esiet lepni un variet būt pat iedomīgi pret tiem, kuŗi 14 un 15 gadu vecumā vēl neuzdrošinājas spert kaut vienu patstāvīgu soli; kas veseli būdami pavada vasaras putekļainās ielās un nemaz pat nepiedomā par saviem tuviniekiem — **kā viņiem palidzēt.**

Ganiņi — zēni! Esiet tomēr iecietīgi pret savām māsiņām, — ejiet jūs kā pirmie no mājas darbā un peļņā. Ar 8 gadus vecajiem ganiņiem bija tā, ka no 5 tikai viena bija meitene. Tāpat viscauri: pēc Jaunatnes sarkanā krusta ziņām līgumus slēguši 491 zēns un 173 meitenes. **Gani — zēni, esiet lepni uz to!**

Un vēl, ganiņi, viena lieta: ganos ejot nepiemirstiet grāmatu un skolu. Tāpat kā Valdis no Mālpils pagasta prātīgi tā saka:

— Ja jau negrib mācities, tad ganos nav iešana. Tas gana godam kantes rīvē. — Tā viņš teica.

Lai jau visi gani tā domātu, ka **skolas darbu, tāpat kā katru godīgu darbu, nedrīkst novārtā likt; nedrīkst pamest nepadarītu.** Tad Latvijai nebūs kauns no saviem dēliem un meitām. Un tāpat kā eglītes vakarā, skanēs arvien braši: lepnā dziesma brīvai Latvijai.

Nesiet šo dziesmu, ganiņi, visur Latvijas ārēs, iedziedat to kuplās eglēs zaros, iebirdiniet sidrabainā apsē un baltajā bērzā.

Gani, esiet lepni uz savu tēvuzemi!

(„Rīts")

Ziedu mēnesī . . .

Medainu ziedu smarša nāk no pļavām un āboliņa laukiem. — Zaļš un dzeltens, balts, maigi zils un sārts — visas šīs krāsas, saules apstarotas brīžam spilgti atdalās viena no otras, brīžam saplūst kopā vienā lielā, neskaitāmās nokrāsās drebošā tonī.

Tā ir šī mēneša krāsu burvība. Tā ir dabas lielākā skaistuma devība, lai iepriecinātu skatītāju, lai klusam vērotājam, kas nosēdies ziedošo rudzu malā dotu dziļu baudījumu un dvēselei vieglu lidojumu. Un lai tam, kas uzkāpis piekalnītē, lai tam rādītu mūsu zemes ielejas, birzes un pakalnus kādā bagātīgā kuplojumā, kurā jaušama visa labā pilnība un Dieva svētība.

Un tad nāk Jāņu nakts . . . Meijas un ziedi, kas vīzdami noreibina jaunus un vecus, kas tos padara līgsmus un priecīgus. Un kad iedegtas jāņugunis, kad no malu malām, no pakalnu pakalnēm skan līgo dziesmas, tad tu brīdi apstādamies, ieklausīdamies, jūti, ka nu daba un cilvēki svin plaukuma un prieka lielākos svētkus. Un šajā brīdī tu jūti vēl vairāk — ir kāda tauta, kādi ļaudis, kuŗus var saukt par laimīgiem, jo viņi tik dziļi prot dziesmās un priekā saplūst kopā ar dabas visvareno dzīvības spēku, ar to spēku, kas padara savā priekšā mūs reizē mazus un pazemīgus, bet arī stiprus garā un nesalaužamus, jo arī mēs jūtamies daļiņa no šī mūžības spēka.

Un kad tikai dienu vēlāk vecie tēvi sāk cilāt jau izkaptis, mēs jūtam spraiga darba tuvumu, jūtam agrus saulainus rītus un saldu vīstoša siena smaršu . . . Mēs ceļamies un stājamies siena vālā.

Foto V. Upītis

Zeme aicina

(Beigas)

A. LAIVIŅŠ

Gala stacijā, izkāpuši no vilciena, abi jaunie laucinieki naigi devās ceļā uz deviņus kilometrus attālo Ara mātes mātes dzīves vietu. Katrs stiepa uz muguras maisu ar mantām, plecu auklās uzmauktu, kā divi paunu žīdi. Ceļa dubļi apkaltuši jau. Pavasarīgie ūdeņi, saulē vizēdami, ņipri ņirbēja pa grāvjiem un strautiem.

„Stāvi!" Aris uzsauca ceļa biedrim, kad bija ceļagalā, kas veda mājā, no kuŗas pirms pustreša gada mūsu kalpa puika aizgāja pasaulē amatu mācīties.

„Kas ir?" Bunga ziņkārīgi uzlūkoja Ari.

„Dzirdi? Redzi?" jaunais zemnieks izstiepa roku, cik smagais maiss ļāva, pret rīta saules rožainām debesīm.

„Hm. Nekā neredzu. Nekā nedzirdu," jaunais podnieks paraustīja plecus.

„Dzērves!" Aris, acis uz debesīm pacēlis, iesaucās. „Gaŗa kāša rinda. Gājputni atgriežās."

Čiekurkalna puika atgrūda cepuri uz pakauša, kasīja aiz auss, piemiedza redzīgo aci un brīdi klusi vērās ar skatu uz debesu dienvidu augstumu, kurp rādīja drauga roka. Jā, nu redzot! Bunga izsaucās. Tiešām dzērves! Un kad viņš pamanīja, ka Aris noņem cepuri un svētsvinīgi raugas uz gājputnu rindu saulainās debesīs, izbrīnā vaicāja — vai eņģeļus ieraudzījis, kad tik nopietnu seju rādot?

„Tā tēvs mani mācīja. Dzērves atnesot sējas laiku, svētību zemei un cilvēkiem."

„Tad es ar palikšu svēts!"

„Protams, Tu solījies palīdzēt iekopt man tēva zemi. Varbūt būsi aizmirsis?"

„E, nedziedi niekus! Kas solīts, tas solīts. Kamēr atbrauks vecais meistars, es visur palīdzēšu tev."

Dzērves aizlidoja pāri zilās dūmākās tītā meža galiem.

Tur, aiz meža, kur Gauja līgodama nes Vidzemes ūdeņus, atradās Zemzaru nekultivētā jaunsaimniecība. Tēva bērēs turp aiziets netika, bet māte rādīja, uz kapiem braucot.

„Iesim," Aris uzlika cepuri un iegriezās mājas ceļā.

Pazinusi nācējos savu dēlu, māte steidzās pretīm pa olnīcu. Noskūpstījusi dēlu, māte sasveicinājās ar Bungu, par kuŗu Aris bija stāstījis jau. Palīdzēdama panest dēla ceļa somu, māte stāstīja par Ziedaļu, kuŗai atskrējusi maza brūna telīte, ko audzēšot, jo divas, trīs govis izturēt, uz savas zemes, varēšot. Un visas domas un valodas vijās ap to, kā iesāks jauno dzīvi celmos.

Gan varēšot! Bunga ierunājās. Šis un Aris neesot pūpēži, bet vīri, kas neesot zemē metami.

Zeme, kuŗa tagad piederēja Zemzariem, atrādās kādus četrus kilometrus no viņu tagadējās pajumtes. Pusdienas laikā, kad aptecēti nepieciešamie mājas soļi: pabarota un izslaukta govs, padzirdīts teliņš, ieliets cūciņai silītē, pasniegts siena klēpītis aitām, — Zemzaru māte ar dēlu un tā draugu gāja uz Gaujas krastu raudzīt savu zemi un apskatīt, vai ēku būvei savestie un sazāģētie būvkoki un dēļi nebojājās. Tāpat jāapspriež, ko iesākt, kuŗā vietā varētu kautko iesēt, kur stādīt kartupeļus. Sēkla jau bija ietaupīta no pagājušā gada. Gar ceļmalām spilgti zeltainās pienenes vērās vaļā, bet zemākās vietās pureņi viļināja acis. Bites skrēja ziedus lūkot, cīruļi šķieda savas lidu trillas gaisā pār pirmo zaļumu un visu pirmo dzīvības atmodu, kas elpoja ar sauli un mīksto pavasaŗa vēju. Pa lauku, mežmalu, un mežam taisni cauri iedami, gājēji tūvojās savam mērķim. Mazs gabaliņš caur sirmu, ēnainu eglāju un bērzoni, un Ara sirds iegavilējās. Te viņa ir, šī mīļā, smagā zeme! Zeme, no kuŗas visi lāsti nokratīti, kuŗa pieder tev, tik nāc un strādā. Nācēji brīdi apstājās līduma malā, kur zem krūmiem zaķa kāpostiņi ziedēja. Māte ar izstieptu roku, pa gaisu apkārt vilkdama, norādīja robežas, no vienas kupicas uz otru un apkārt, uz Gauju.

„Uja gaiss! Ari, tā jau vesela muiža!" Bunga gavilēdams uzlēca uz jauna celma, un uzsvieda cepuri augstu gaisā.

„Savs gabaliņš ir," māte pieticīgi smaidīja laimīgu smaidu. „Apiesim apkārt."

Viņi gāja jūsmodami. Aris un Bunga

labprāt nelaida gaŗām neviena lielāka celma, neappētījuši to. Kamēr tos uzspers gaisā — savs darbiņš būs! O—jā! Draugs no Čiekurkalna izmērīja dažu celmu resnumu un kautko rēķināja. Māte rādīja kādu kurma rakumu. Tur redzama brūna zeme — smilšu māls. Uzkavējās saimniecībai piešķirtā meža hektārā. Slaidas egles pamīšus auga ar baltiem, gludiem bērziem, kuŗu starpās ieplēties dažs kupls lazdu krūms. Līduma malā, Gaujas krastā, divi milzu kuplzaraini bērzi stāvēja kā senatnes varenie. Bunga ar Ari nosprieda, ka te varot sulas ieurbt un šūpoles Lieldienās uzkārt, un par šūpošanu sapelnīt no meitām olas. Turpat tuvumā sakrauts blāķos atradās sagatavotais būvmateriāls. Pie resna egļu baļķa māte nometās ceļos zemē, un klusās sāpēs slaucīja acis.

„Vai tā ir tā egle, kas nosita tēvu?"

Māte atbildēja dēlam, klusi palocīdama baltu lakatiņu apsieto galvu. Aris noslīga blakus mātei. Šinī klusēšanā dēls ziedoja pirmo asaru tēva un savai zemei. Bunga stāvēja aiz Aŗa, galvu uz krūtīm noliecis un klusēja. Klusumu iztraucēja dzegūze, kuŗa kūkodama pārlaidās līdumam.

„To baļķi liksim mājas pamata vaiņagā," māte sacīja pieceldamās, roku smagi uz baļķa atlikusi.

„Nelaimes koku?" Aris cieši ierunājās. „Vai labāki neievelt Gaujā?"

Tagad sakustējās Bunga.

„Mans virsnieks, kas kaujā krita, mīlēja kādu dziesmiņu, no kuŗas atceros divas rindas: „Kas dzīvību baidās ķīlās likt, pie īstas dzīvības nevar tāds tikt! — Es domāju — mātei taisnība. Aŗi, šis koks paņēmis tava tēva dzīvību darbā; tādēļ liksim jaunās dzīvības pamatā egles baļķi, pie kuŗa tēva asinis pielipušas." Viņam neviens nepretojās. Čiekurkalna puika laikam bija pateicis patiesību.

Līduma slīpais gals satikās ar vecu Gaujas atteku. Te nolēma ierīkot pļavas gabalu. Kad visa jaunā zeme krustām šķērsām bij izstaigāta, raudzītāji nosēdās Gaujas sausā krastā atpūsties. Meža putni iezvanīja tuvo sestdienas svētvakaru. Jaunie zemnieki, sēdēdami atpūtās, bet viņu domas strādāja. Runāja par ēku celšanu, dārzu, darba rīkiem. Zirgu pirkšot rudenī, kad lētāki, bet tagad, cik tās aršanas, iztikšot ar kaimiņa Zirņa, tēva drauga, zirgu palīdzību. Kaimiņš apsolījies.

Lejā, Gaujas līkumā, izpeldēja plosts, kuŗu, varenā upe locīdama, nesa pa savu ceļu. Ar plostu nāca, paklusu dziedāta, plostnieka dziesma. Plosta vidū kurējās ugunskurs uz kuŗa vārījās ēdiena katliņš. Airi ritmiski čīkstēdami sitās ūdenī, plostnieku spēcīgo roku cilāti. Ieraudzījis krastā cilvēkus, priekšējais plostnieks pavīcināja cepuri. Abi puiši krastā atbildēja tāpat ar cepuru pavicināšanu.

„Māte, nebēdā. Gan būs labi. Man visi nagi niez uz darba te," Aris atvieglots piecēlās kājās, laižot acis pāri līdumam.

„Tik pucēsim vaļā!" Bunga atsaucās. „Tāpat kā toreiz, kad es dienēju spridzināšanas komandā..."

Un Čiekurkalna puika iesāka kādu savu dēku stāstu.

VII.

Pirmdienas rītu, saulei lēcot, Aris ar draugu āva kājas uz līdumu. Līdzi ņēma nepieciešamos darba rīkus — cirvi, lāpstu, zāģi, laužņu, āmuru, urbi, naglas un spri-

Māte piekodināja būt uzmanīgiem

Muti vaļā — ausis ciet!

zināmās vielas ar urbi. Māte piekodināja būt uzmanīgiem celmus spridzinot, lai nelaime nenotiktu. Uz to Bunga lepni atbildēja, ka viņš ar šādām nieka lietām protot apieties un rīkoties kā kurpnieks ar īlenu vai skroders ar adatu.

Siltas pusdienas aiznesīšot māte.

Jautri un uzņēmīgi abi jaunie līdumnieki ieradās celmājā. Jau sestdien bij nolemts celmu tīrīšanu sākt no lielo bērzu puses, gar tuvo Gaujas krastu, kur paredzēta saimniecības ēku celšana.

„Sāksim zemes iekaļošanu," Aris iecirta cirvi celmā.

„Taisni tā!" Bunga kareiviski apstiprināja. „Te un nekur citur sāksies mans spridzināšanas uzbrukums celmu armijai."

Iesāka atrakt un urbt celmus. Sūnainākās, kūlu apaugušās vietās, celmu zeme vēl bij sasalusi un lāpstai palīgos ņēma cirvi un laužņu. Drīz sviedru lāses rasināja līdumnieku seju un muguru. Atrokot ceturto celmu, puiši nosvieda svārkus un biežāki spļāva delnās. Tomēr neviens negribēja atzīties, ka darbs kož kaulos, ka te ir maza Sibirija. Kad Bungas cepure, pa rokas galam nomesta, aizlidoja celmos, Aris iesmējās: vai draugam ugunsgrēks izcēlies pakausī?"

Ne, ko niekus! Bunga cepuri aizsviedis, lai kāda dzegūze iedētu olas. Abi smējās kā kutināti. Bet kad Aris paslēpšus nosvieda uz celma savu kakla lakatiņu, tad viņa agrākais meistars no Čiekurkalna uzvilka: Jēpīt, nešķied siltumiņu! Pirtiņas vēl nav!

„Nemaz nešķiežu! Tikai noliku lakatiņu, kur tavas dzegūzes olas iesiet!" jaunais saimnieks atcirta.

Zēni neatlaidīgi turpināja uzbrukumu celmiem. Kad laba tiesa celmu atrakta, Bunga urba vajadzīgos caurumus un pildīja tajos spridzīnāmo vielu, ielika degli un aizsita caurumu.

Pusdienas laikā mātes lepnums un prieks par zēnu darbu bija liels. Cik labi garšoja putraimu biezputra ar gaļas gabaliņiem mērcē. Galda vietu izpildīja celms, par krēsliem čakarņi. Bunga ēda nagus laizīdams, par ko Aris viņu zoboja, bet mutīgais Rīgas podnieks taisnojās — biezputra esot tik garšīga, ka jāpieturot mēle, lai tā vēderā neieskrietu. Paēduši pusdienu, zēni ieurba sulas lielājā kraujas bērzā un drīz sulu bļoda staigāja no rokām pie mutes. Kur tik saldas bērza sulas, tādā zemē cukura bietes labi augšot! Par godu mātei, notika pirmā celma spridzināšana. Lai Aris ar māti paslēpoties kā novērotāji aiz bērziem, kamēr šis, Bunga, laidīšot celmu gaisā. Aris nebija ar mieru. Pirmo celmu gribot uzspridzināt viņš pats, kā zemes saimnieks. Kad jau, tad jau. Viss kārtībā. Tik uzmanīgi aizdegt dēgli un blīkšķis būs. Iepriekš paskaidroja un pamācījis kā rīkoties, Bunga norādīja draugam —

nā! izlieto savas tiesības. Māte vēlēja dievpalīgu. Kad Aris aizdedzināja degli, abi draugi diedza ko kājas nesa aiz liela izrakta celma un aiztupās aiz tā. Podnieka zellis skaļi uzsauca: „Muti vaļā! Ausis ciet!" it kā sagaidītu mīnas sprāgšanu. No ziņkārības Arim i mute, i ausis palika vaļā. Te, uzreizi nodārdēja apdullinošs sprādziens, izmezdams daudzus atbalsus visapkārt. Smilšu, dūmu un saplēsta celma paliekas šņākdamas uzskrēja augstu gaisā un sabruka zemē. Ar urrā kliedzieniem spridzinātāji traucās apskatīt uzveikto celmu. Lieliski! Milzu celms, kas kā milzis aprepējušiem pirkstiem, resnām saknēm turējās zemē ieķēries, tagad izrauts un sašķaidīts. Sveķainā celma čakarnīšus ņēma rokās, ostīja un lielīja, ka no celmiem iznākšot pirmā labuma malka. Kad vakara saule iesēdās sārtos meža galos, spridzināšanai meta mieru. No šīs dienas vairāk nevarēja vēlēties. Izspridzinātais laukums bija pietiekošs, lai sāktu būvēties. Jurģi tepat durvju priekšā.

„Es otra paspārnē vairs nelīdīšu," uz māju ejot Aris paziņoja mātei. Pie lielājiem bērziem vieta mājiņai labu labā. Mēs ar Bungu sasitīsim no dēļiem pagaidu būdu, ierīkosim vienu logu un durvis, un grīdas vietā māla klonu. Vasaras dzīvei pietiks. Vārīsim ārā. Lopiņiem ierīkosim egļu stūrī kūtiņu. Dēļu pamales un egļu skuju netrūkst. Tas tikmēr, kamēr līdz ziemai uzcelsim labākas pajumtes."

„Olreit!" Bunga apstiprināja. „Ta ballīte man patīkas. Kad šeit šitā iet, tad Rīga uz kādu laiku manis dēļ var iet bekot. Es palikšu un palīdzēšu te. Man te ellīgi jauki!" Noklausījies, ka māte ar dēlu spriež par govi, telīti, cūciņu, aitiņām un vistiņām, Bunga nāca ar gudru ierosinājumu.

„Jūs varētu ierīkot trušu audzētavu. Čiekurkalnā pats redzēju. Viens iesāka pāra trusīšiem. Pēc gada — kudī brat! — i saskaitīt nevarēja. Čumā! Stāvus bagāts palika. Un pats cepešus vien locīja. Un kas par gaļu! No smakas vien var aizrīties. Un kur tad ādas! O — o!"

Viņu domas un plāni par nākotnes saimniecību šaudījās kā straujas bezdelīgas, dažreiz uzmetot par daudz augstu loku. Sajūtot savu patstāvību, neatkarību no citu gribas un pavēlēm, kalpa zēna un mātes darba prieks, dalīts ar Bungu, kā jauns vīns, gavilēdams kāpa pāri pelēkās ikdienas mālām, saldi reibinot tos, kas tagad šim dzīves traukam pielika izslāpušas lūpas.

Rudenī būtu jāstāda dažas ābelītes un ogulāji. — Aris domās gāja tālāk. Tam visi piekrita. Sapņu acu priekšā, Gaujas krastā, Zemzaru sīksaimniecībā — ābeles uzziedēja, bites šūpojās ziedu zaros un vējiņš pūta saldas smaržas... Ziedu biršanas laikā, ābeles svieda savas ziedu lapiņas Arim matos, balta nobira mātes villaine un arī Bungam pietika. Daži ziedi pacēlās spārniņos, ielidoja Gaujā, kuŗas dzidros dziļumos pievakars un debesis iemērca krasta slaidos kokus, ar zariem un putniem, kas zaros sēž un dzied. Tad cita aina. Jaunās ābelītes līkst no ābeļu mirdzuma. Tās jāatstutē, lai nelūztu. Bet jāņogulājos neskaitāmi ķekari nosarkuši...

Tā darbā un sapņos gāja triju cilvēku jaunā dzīve. Māte, Aris, Bunga, — sarada kā viena ģimene, gaiši un draudzīgi saaugdami ar dzīvi tā, Gaujas krastā. Pagaidu pajumtes uzcēla labu labās. Un Jurģa dienā jaunajā Zemzaru saimniecībā čīkstēdami ielīgoja divi mantu vezumi. Jautrām cilvēku balsīm cauri jaucās mājas kustoņu mausana, blēšana, urkšēšana un uztrauktas vistas klabināšana.

Vakarā, kad māte ar dēlu un Bungu atkal bija vieni, bet pie viņiem nāca zemes saldā un trūdainā elpa, ar savas svētības vēstījumu, kad mežā un Gaujas krastos iegulās brīnišķīgs klusums, māte salika dzīslainās rokas svinīgā lūgšanā un Aris sekoja mātes priekšzīmei. Bunga, stāvēdams blakus, skaidri dzirdēja vārdus:

„Mūsu dienišķu maizi dodi mums šodien!..." Un kad lūgšana bij galā un mātes roka laimīgi glauda Aŗa galvu, Bunga laimīgi smaidīdams nostājās viņu priekšā.

„Vai es varētu palikt te uz ilgāku laiku? Kamēr sapelnīšu tik daudz naudas, ka varēšu nopirkt jums kaimiņos zemes gabalu." Bunga gaidīja atbildi.

Māte noglauda ar vienu roku Aŗa, ar otru Bungas galvu.

„Mīļie dēli! Nekad neatstājat zemi. Tad jūs nepazudīsat. Paliec, Bunga. Dzīvosi ilgāki, būs labāki."

„Bet ja būs mūsu zeme jāaizstāv kaŗā, es iešu atkal spridzināšanas komandā! Un tad tik redzēs, ko es varu!" Bunga pakratīja dūri.

Aris piegāja pie drauga un noskūpstīja to.

(Beigas)

Bet par pašu galveno, par ko viņi gribēja viens otram daudz ko sacīt, viņi vairījās runāt un klusēdami gāja istabā. Valdis laida Rūdi sev pa priekšu, juzdamies tā, ka zēnam, ejot aiz viņa, var notikt kāda nelaime.

Priekšistabā viņiem nāca pretīm Lote, pustumšo petrolejas spuldzīti rokās turēdama. Bet Valdis nevarēja pasacīt viņai labvakaru (nebija taču nekāds labais vakars), un abi lielie cilvēki sapratās klusēdami, viens otram tikai roku padevuši. Un Rūdis nejuta, ka tas notiek viņa dēļ.

Nolicis drēbes un ceļa somu, Valdis vaicāja, vai Mirdziņa guļ, pats labi redzēdams, ka citādi nevar būt: viņa taču skrietu brālim pretī, ja būtu nomodā. Bet bija grūti nerunāt kaut ko maznozīmīgu, jo citādi būtu bijis jārunā par to, kas bez runāšanas bija vieglāk pārciešams.

Lote atbildēja, ka Mirdziņa tikai kādu stundu kopš iemigusi. Un te nu sākās vecās kalpones bēdu stāsts par to, ka meitenīte nekā nebijusi nomierināma, visu laiku pēc Valda vien raudājusi: kad pārbrauks, kad pārbrauks, Rūdis jau viņai no rīta pateicis, ka tēte miris. Bet viņa pati jau redzējusi, ka tēvs guļ nekustīgs un bāls. Un Rūdis negājis uz skolu. Ar pirmo gaismu viņš aizskrējis pie kaimiņiem, vai kāds nevarētu nākt palīgā nelaiķi nomazgāt un aiznest uz klēti. Tad jau tūdaļ atnākuši tiltnieki un kalnieši. Pēc tam Rūdis gājis uz pasta māju sūtīt Valdim telegrammu. Viņi paši — Lote, Rūdis un Mirdziņa — nezinot neko darīt. Valdim esot virieša galva un virieša sirds. Šādā reizē tikai viņš vien zinot rīkoties kā pienākas.

Bet Valdis klusēja. Un klusēdams viņš uzņēma sevī to smagumu, ko tēva nāve tam uzlika nest.

Un tad Lote viņu veda uz klēti, pie tēva, piekvēpušu vējlukturi līdzi nesdama. Uz ēkām un pāri pagalmam lukturis metāja bālsarkanu blāzmu.

Tēvs gulēja šķirstā uz gaŗā mašīntalka galda blakus apcirkņiem, ko nupat augustā kopīgi ar vecāko dēlu, kas nu stāvēja noliektu galvu pie viņa kā pie nelaiķa, bija piebēruši pilnus labu rudzu. Un Valdis atminējās, ka pagājušā vasara bijusi pirmā, kad viņš varējis pļaut vairāk par tēvu. Nemanot viņa roka bija ieslīdējusi apcirknī un pagrābusies pilna brūnpelēku maizes graudu. Pats nezinādams kāpēc, viņš vairs nelaida graudus no pirkstiem laukā, bet kā liktenīgu sapni redzēdams iebāza pilno sauju kabatā un tikai tur to vēra vaļā. Pēc tam viņš arvien juta sev klāt Silāju zemes auglības svaru, un Valdim likās, ka šis svars viņam dara vieglākus šos smagos brīžus.

Kad nu viņi atgriezās istabā, Mirdziņa bija pamodusies. Rūdis viņai mierinādams bija teicis, ka Valdis pārbraucis, un gaidītais pašlaik nāca pa durvīm, kad meitene bažīgi vaicāja: „Kur ir," bet jau tūdaļ ieraudzīja to.

Viņa cieši apķērās brālim ap kaklu un sāka raudāt. Un Valdis tad mierinādams ar viņu runāja tā:

„Neraudi, māsiņ."

Meitene uz brīdi mitējās elsot un vaicāja neticēdama: „Vai tētis vairs nav nomiris?"

„Tētis grib atpūsties, viņu nevajaga traucēt."

„Bet Rūdis teica, ka tētis nomiris."

„Tas nekas māsiņ, ka tētis nomiris. Viņš bija labs, un tu nedrīksti raudāt. Ja tu raudāsi, tad tētis būs atkal slims un viņam stipri sāpēs."

„Vai tagad nesāp?"

„Nē, tagad nesāp. Tagad tētis ir vesels, viņam ir labi, un tev nevajaga raudāt."

„Es neraudāšu. Es nemaz neraudu es tikai tāpat. Bet vai tu nebrauksi vairs tālu prom? Vai tu pie manis paliksi?"

Te Valdis juta, ka uz viņu skatās arī Lote un Rūdis. Viņš pieglauda bērna galvu cieši pie savējās un sacīja zemu noliecies: „Palikšu, māsiņ. Es būšu pie tevis, cik ilgi vien varēšu." Bet pēdējos vārdus viņš izrunāja pavisam klusu, jo viņam no asarām aizsmaka balss. Tad viņš sajuta kabatā graudu sauju no apcirkņa blakus tēva šķirstam un savāds miers viņu pārņēma, saulains un plašs kā druvas ap Silājiem augusta zeltā. Un Valdis nezināja, no kurienes nāca šis gaišais mierīgums, viņš tikai juta, ka tas pārņem visu viņa dvēseli kā neizprotama vara.

5.

Svētdien pagāja bēres. Bija sanākuši un sabraukūši radi un kaimiņi. Visi nožēloja sērdieņu likteni un gādīgi teica Valdim visādus labus padomus.

No visa viņš pirmdien atminējās tikai to, ka jāiet pie pagasttiesas, lai iecel aizbildņus; ka jāiet pie krājaizdevu sabiedrības kārtot un pārņemt vekseļus, kas tur tēva parakstīti. Un pats viņš iedomājās rakstīt institūta direktoram, kāpēc pašlaik nevar būt skolā.

No visa tā viņam reiba galva.

Un tad vēl radi bija runājuši, kā lai turpmāk darot ar Silājiem. Vecais Tiltiņš teica, lai izrentējot. Jaunais Kalnietis domāja, ka būtu līgstams krietns puisis, kas varētu saimniekot. Bet kumpajam Ķimenim likās, ka vislabāk Silājus pardot un bērnus nodot radu ziņā, maksājot radiem kaut cik no tās naudas, ko par māju ieņemtu.

Pats Valdis tad nesacīja neko. Liktenis viņu tik pēkšņi bija iesviedis šinīs smagajos apstākļos, kur viņam viss likās irstam un gāžamies, tikai Silāju zeme palika nemainīga un tā pati, un viņš nevarēja vēl ne domāt ko, ne darīt. Vienīgi to viņš jau apjēdza, ka Mirdziņu vajaga mierināt un Rūdim vajaga ikrītus ļaut iet uz skolu.

Tad otrdienas rītā Lote viņam sacīja, ka vajadzētu braukt uz pienotavu. Pa tēva slimošanas laiku viņu pienu veduši tiltinieki un kalnieši, bet nu taču vairs tā nevarēšot.

Un Valdis neko neatsacījis veda zirgu no kūts un jūdza ratos. Viņš brauca. Un kopš tās dienas viņš brauca uz pienotavu ikrītus.

Pēcpusdienā to pašu otrdienu Lote sūrojās, ka neesot mājās vairs ne pagalītes malkas. Pašlaik Rūdis arī bija pārnācis

Viņš tikai apžņaudza plaukstu cieši zāģa rokturim...

no skolas. Kad nu jaunākais brālis pa-ēda pusdienu, Valdis viņu aicināja līdzi uz meža stūri, kas iedalīts Silāja robežās. Un viņi gāja, nesdami viens cirvi, otrs zāģi.

Kādu laiku nerunājot strādājušiem, Valdis teica: „Rūdi!" un atkal apklusa, kā kad brālis būtu kur tālāk pagājis un šurpsaucams, bet Rūdis bija tepat zāģa otrā galā.

„Nu?"

„Es laikam uz Rīgu vairs nebraukšu."

Rūdis neatbildēja. Viņš baidījās, ka lielais brālis varētu sākt raudāt.

Bet Valdis neraudāja. Viņš tikai apžņaudza plaukstu cieši zāģa rokturim un apņēmīgi sacīja: „Tā ir, nebraukšu, bet — nekas. Manā vietā par skolotājiem var izmācīties desmiti citu, bet manā vietā Silājos būt nevar neviens. Tikai strādāsim, Rūdi, gan tad mums labi vien būs."

„Man strādāt patīk, Valdi, bet es gribētu vēl skolā iet."

„Nu zināms, ka tev jāiet skolā. Tavs darbs ir — skola, bet mana skola būs — darbs. Tu strādāsi mācīdamies, jo tev tikai divpadsmit gadu, bet es macīšos strādādams, jo man jau ir astoņpadsmit. Vai nu tu saproti?"

„Saprotu gan, bet ka tikai tev pēcāk nav grūti, ka nebūsi par skolotāju mācījies."

„Nav vis, Rūdi, ja tikai tu labi mācīsies un es varēšu apzināties, ka tevis un Mirdziņas dēļ man bijis vērts palikt mājās un gādāt, lai varētu izaugt labi cilvēki."

„Mēs arvien gribam tev labi būt. Kad nomira tētis, māsiņa sacīja: labi gan, ka Valdis vēl nav nomiris. Un vienmēr viņa saka, viņa pie tevis iešot skolā, kad būsi skolotājs..."

Bet vecākais brālis pierāva zāģi stingrāk, un Rūdis tūdaļ iedomājās, ka Valdim pāri darījis, tā runādams.

Pēc tam viņi runāja vairs tikai to, kas bija runājams darba dēļ.

Un tā ikdienas vairāk Valdīs iegāja mājas darbos.

6.

Vēl priekš Ziemassvētkiem tika iecelti aizbildņi: vecais Tiltiņš un kumpais Ķimenis. Kad abi šie vīri atnāca Silājos, Valdis ar viņiem apstaigāja visas malas un pierakstīja visu mantu, ko tēvs atstājis. Tur bija divi zirgi, tēva slimošanas laikā gauži noliesējuši; divjūga rati, vienjūga izbraucamie ratiņi; divas ragavas; aizjūgi; arkls; cikcaka ecēšas; atsperu ecēšas; krābiņš; izkaptis; ekseļu kaste ar dunci, no vecas izkapts taisīta; lāpstas; dakšas; labības maisi; kartupeļu maisi un vēl daudz visādu lietu, kas vajadzīgas zemkopim. Tad vēl četras govis, divi gotēni, viens pavasara teļš, pusducis aitu, divi puscūči, septiņas vistas un gailis, un četras pīles. Tad vēl apcirkņi ar labību; pagrabs ar bietēm, kartupeļiem, kāļiem un kāpostiem; kūtsaugša pilna ar sienu; šķūņa viens gals pilns āboliņa un vasarāju salmu; pie šķūņa divi gubas rudzu un kviešu salmu... Kamēr visu apskatīja un uzrakstīja, diena bija pagalam.

Otrā dienā Valdis un aizbildņi gāja visu pierakstīto uzdot pagasta tiesai; pēc tam turpat pagasta mājā pie krājaizdevu sabiedrības pārrakstīt tēva vekseļus uz dēla un aizbildņu vārdiem.

Tad vecais Tiltiņš un kumpainis Ķimenis atvadījās no Valža, sacīdami: ja jau viņš gribot mājās palikt un saimniekot, lai tad arī darot, kā pats labāki domājot. Un kopš tās dienas aizbildņi vairs Valdi netraucēja.

Viņš arī nebija traucējams. Viņš darīja visu, cik labi vien prata un spēja.

Galīgi apņēmies uz institūtu vairs nebraukt, viņš aizrakstīja šo apņemšanos direktoram un atvainojās, ka citādi rīkoties nevar. Nu viņš jutās no saistībām ar skolu pilnīgi atbrīvojies un varēja būt Silājos ar visu dvēseli un strādāt ar pilnu spēku.

Viņš jau zināja visu, kā un kas jādara, cik to zina vienkāršie zemkopji. Bet viņš ik solī juta, ka vajaga vairāk zināt, ar katru gadu, ar katru gadu vairāk, lai varētu saimniekot kā pienākas. Un viņš domāja tā:

Vecos laikos zemkopim bija tikai divi rīki, ar ko zemi strādāt: neapkalts koka spīlenis jeb krābiņš un egļu zaru ecēšas jeb egļi, un tikai viena grāmata, kurā viņš skatījās: kalendārs. Valdim nu gan bija jau labs divzirgu arkls, cikcaku ecēšas un atsperenes, bet no zemkopja grāmatām tikai tas pats kalendārs vien. Tāpēc viņš uz jaunu gadu pasūtīja laikrakstu „Latvi-

„Redzi, dēls, tu tomēr esi skolotājs. Viņi visi nāk no tevis mācīties."

jas Lauksaimnieks". Neko vairāk viņš pagaidām nedrīkstēja sev atļauties, bet arī tas jau bija daudz. Viņa ķaimiņi nedarīja ne tik, aizvērtām acīm iedami savu tēvtēvu pēdās. Un viņi domāja, ka Valdis tikai no viņiem var mācīties, neredzēdami, ka no ciuriienes viņš mācījās daudz vairāk.

7.

Četri gadi galu galā nav mūžība un paiet visai drīz. Un arī Silājos viņi pagāja diendienā pa darbiem uz priekšu steigdamies.

Un tanī vasarā, kad Valža skolas biedri bija beiguši institūtu kā pilntiesīgi skolotāji, Silājos dzīvoja ne tikai Valdis, Rūdis, Mirdziņa un Lote, bet arī vecā saimniece no Rīgas, pie kuŗas Valdis reiz dzīvoja mazā, mazā istabiņā, jo vairāk istabu tur nebija un virtuve bija vēl mazāka. Viņa dzīvoja Silājos jau trešo gadu, ar klusu apbrīnošanu vērodama visu, ko Valdis bija darījis, darīja un teicās darīt.

Un viņš bija darījis daudz, it īpaši divi beidzamajos gados.

Kur nesen vēl akmeņu dēļ arājs mocījās arklu cilādams un atpakaļ vilkdams, tur tagad varēja iet pa gludu vagu lēniem soļiem, rokas viegli uz arkla rokturiem uzlicis. Un kur tēva laikā gandrīz katru ziemu rudzu sējumus izgulēja ūdens, tagad bija sauss kā pagalma vidus un tomēr pietiekoši mitrs, nevajadzīgajam slapjumam pa drenām uz upi aiztekot. Un kur agrāk jau no pus ziemas trūka sausas malkas un sacirstu žagaru, tagad klētsgala nojumē visu vasaru kaltējās augstu kŗautas grēdas un līdzeni žagaru strēķīši.

Par akmeņiem un par slapju zemi vecā saimniece saprata visai maz, toties viņa zināja gauži labi, kāda vērtība sausai malkai un žagariem. Ķīpsalā, kur viņa Rīgā senāk dzīvoja, viņa neiespēja daudz malkas pirkt, un tāpēc viņai katru dienu vajadzēja iet ar maisiņu uz netālajiem malkas laukumiem lasīt skaidas un priežu mizas. Cik daudz vieglāk nu bija Silājos iziet pāris soļus tepat aiz durvīm, pieņemt pilnu klēpi sausa kuramā un bez kādas nopūlēšanās ienest, kur vajaga. Un to pašu viņa darīja tikai sava prieka un veco atmiņu dēļ, jo Rūdis katru dienu pienesa māju malkas pilnu līdz atlikumam.

Un kādu svētdienu, kad nupat bija izvadīti viesi, kas no kaimiņiem bija nākuši pie jaunā Silāja aprunāties un redzēt, ko viņš atkal derīgu darījis un uzrīkojis, vecā saimniece pienāca Valdim klāt un valgām acīm smaidīdama sacīja: „Redzi, dēls, tu tomēr esi skolotājs. Viņi visi nāk no tevis mācīties."

Jaunais Silājs pasmaidīja kā senu sapni atcerēdamies un gāja istabā pie aizlasītas grāmatas, kur bija stāsts par to, kā vajaga papuvi strādāt. Un ap viņu bija laimīga māja.

Uz darbu

ARN. LŪSIS

CITRONU ZEMĒ

Ir tiešām ļoti grūts uzdevums pāris vārdos raksturot zemi un tautu, kuŗai ir gadusimtiem un tūkstošiem veca kultūra. Tamdēļ šai savā apcerējumā mēģināšu uzmest tikai pašus raksturīgākos pieredzējumus Italijas pilsētās un laukos.

ROMA

Itāļiem ir kāda dziesma, kuŗā skaisti apdziedāta Romas slava un varenums. Par šo pilsētu sarakstītas arī daudzas grāmatas, kuŗas izlasīt nezin vai pietiktu viena cilvēka mūža. Un tiešām — Romā ir daudz ko redzēt. Te gadu simtos un tūkstošos ir satecējusi visu lielāko politisko notikumu, mākslas un zinātnes pavedieni, padarīdami šo septiņkalnu pilsētu (Roma ir uzbūvēta uz 7 kalniem) par Eiropas centru, uz kuŗu, kā tas sakāmvārdā teikts — ved arī visi ceļi. Romā, lūk ir dzīvojuši varenie imperātori un ķeizari, kas saviem drošsirdīgiem kaŗotājiem, daudzās cīņās rūdītiem leģionāriem, ir likuši kādreiz pārstaigāt gandrīz vai visas Eiropas zemes un Afrikas un Āzijas provinces. Romā ir dzīvojis un dzīvo vēl šodien arī pāvests, šis nekronētais karālis, kuŗa galma krāšņums nav zaudējis vēl šodien savu ārējo spožumu. Un vai tad kāds brīnums, ka Romai piemīt senatnes burvīgais mirdzums, kas viļinā daudzus ceļotājus. Un tomēr es biju tiešām laimīgs, kad divas nedēļas tur nodzīvojis, ar mierīgu un skaidru sirdsapziņu varēju teikt, ka arī mūsu zeme ir skaista, un ka neesmu to aizmirsis.

Patiesībā ir divas Romas. Viena ir vecā Roma, par kuŗas kādreizējo varenumu un krāšņumu stāsta daudzie vēsturiskie piemiminekļi, no kuriem vietumis atlikušas vairs tikai drupas. Vispirms — senais Romas F o r u m s. Tas ir kādreizējais pilsētas centrs, kuŗa sabrukuma periods iesācies apmēram 5.—6. g. s. pēc Kristus. Forumā nav vairs nevienas celtnes, kas būtu uzglabājusies pilnīgi neaizskārta savā pirmatnējā veidā. Varbūt tikai greznās arkas (vārti), kuŗas ievērojamākiem ķeizariem, pateicībā par izcīnītiem uzvarām, cēluši Romas pilsoņi, vēl stāv laika roba neaizkartas, kaut gan arī uzraksti jau apdrupuši un grūti salasāmi. Bet no kādreizējām pilīm palikušas vairs tikai drupas un no pazīstamās Nerona zelta pils — tikai pamati. Tāds pats liktenis piemeklējis arī daudzos templus. Man staigājot starp šīm kādreizējās varenības drupām, kļuva savādi ap sirdi. Likās, ka šis nožēlojamās un sakritušās akmeņu kaudzes atkal sāk gūt noteiktu formu un garā manam skatam veidojās milzīgas celtnes, kuŗu baltais marmors mirdz tāpat kā sniegs saulainā ziemas dienā.

Drupas Forumā

Ievērojama vieta Forumā vēl ir arī pirmā Romas ķeizara Romula kaps — tumša ala, kuŗā mani, gandrīz pret paša gribu, ievilka kāds sargs, kuŗa uzdevums ir uzmanīt ceļotājus, lai tie neko nepaņemtu līdz no šīs vietas. Aizdedzinājis sveci, viņš man rādīja vecas rakstu zīmes, kas neveikli iekaltas akmens bluķos, un bija ļoti izbrīnējies, kad es izteicu šaubas par to, vai tiešām šai vietā ir apglabāts tas vīrs, kuŗu pēc senas teikas esot zīdījusi vilku māte . . . Viņš bija pat sadusmots par manu neticību, bet kad es viņam par pūlēm iespiedu saujā 1 līru,droši vien, piedeva manu rīcību un mēs šķīrāmies kā labi draugi.

Blakus Forumam atrodas K o l i s e j s — senais teātris un cirkus spēļu nams. Tā ir bijusi tiešām grandioza celtne, kuŗā vietas daudz tūkstošiem skatītāju. Te senie Romas pilsoņi pulcējušies, lai noskatītos gladiatoru cīņās, par kuŗām mēs zinām, ka tās prasijušas daudzu cilvēku dzīvības. Gladiatori bija vergi, kuŗiem ar ieročiem nācās cīnīties tik ilgi, kamēr tikai viens palika uzvarētājs. Te zvēriem saplosīti arī pirmie kristīgās draudzes locekļi, kas nav atkāpušies no savas mācības.

No Koliseja ved ceļš (Via Apia) uz k a t a k o m b ā m, kas atrodas ārpus pilsētas. Lai atsvaidzinātu mūsu žurnāla lasītāju vēsturiskās zināšanas, aizrādīšu, ka katakombas ir pazemē ierīkotas ejas, kuŗās apglabāti kristīgās draudzes locekļi tai laikā, kad kristīgā ticība vēl nebija atzīta par valsts reliģiju (tas notika tikai Konstantīna 1. laikā — 313. g. pēc Kr.). Te notikušas arī kristīgo sapulces un dievkalpojumi, pa lielākai daļai naktī, kad mazāk jābaidās no varbūtējiem pārsteigumiem. Tūristu apskatei pieejama gan tikai daļa no visiem šiem pazemes labirintiem, kuŗu kopgarums būs tepat 10 kilometru. Apmeklētājiem ir jāiet grupās gida (pavadoņa) pavadībā, jo citādi tie var ātri apmaldīties. Pirms došanās pazemē, tiem izdala sveces, kuŗu liesmu drebošais atspulgs uz sienām zīmē visfantastiskākos tēlus. Dobji un svinīgi skan pavadoņa balss, kad tas stāsta par visu, kas te noticis, rāda senus kapus, sarkofagus (akmens zārkus), kuŗos vēl uzglabājušies pirmkristīgās draudzes locekļu pelni, zīmējumus, rakstus un citas lietas, kas tepat divus gadu tūkstošus nav redzējušas saules gaismu. Man gribējās kautko no šejienes paņemt līdz. Kādu akmens drumslu, vai māla trauka lausku. Bet tad es atcerējos uzrakstu pie ieejas, kuŗš, ja nemaldos, skan tā: „nolādēts lai ir ikviens, kas pieskaŗas šīm relikvijām." Un, protams, es atmetu savu nodomu, jo tādas lietas tiešām ir jāsargā, un ja katrs no tiem tūristiem, kas šeit ir bijuši, kautko būtu aiznesis sev līdz, tad te nekas arī vairs nebūtu redzams un atrodams.

Netālu no katakombām, atpakaļceļā uz pilsētu, atrodas vieta, kuŗā pēc leģendas nostāstiem, Pēteris, bēgot no vajāšanām, saticis Kristu. Viņš to nepazinis un jautājis — Quo vadis, domine — kurp tu dodies, kungs". — „Uz Romu, lai mirtu mocekļa nāvē" — tas atbildējis, un Pēterim uzreizi kā zvīņas nokritušas no acīm. Viņam palicis kauns par savu mazdūšību, un viņš devies atpakaļ uz turieni, no kurienes nācis. Drīz pēc tam viņš miris

Gondola Venēcijas lielākā ūdens ielā

Skats uz Vezuvu un Neapoli

mocekļa nāvē. Tā, protams, ir tikai leģenda.

Bez Foruma, Koliseja un katakombām Romā vēl ir daudz citu vēsturisku piemineklu. Bet tie jau ir radušies vēlākā laikā, kad uz vecām drupām sāka pacelties jaunas celtnes. Tālāk es gribu īsumā aprakstīt tikai pašas jaunākās celtnes, kas droši var sacensties kā savu apmēru, tā daiļuma ziņā ar tām, kas radušās laikā ap Kristus dzimšanu. Un te nu pirmā vietā jāmin jaunā Universitātes pilsēta. Tas ir vesels ēku kvartāls, kura izbūve vēl turpinās. Te ierīkotas ļoti modernas klausītavas, lasītavas, laboratorijas un darba kabineti. Visur ievērots princips, lai būtu vairāk saules un gaisa. Un, kad es atceros pilsētas namu aizslēģotos logus (romieši vasarā baidās no saules vairāk, kā mēs ziemā no sala, un viņu dzīvokļos nekur nav atrodamas krāsnis, jo siltuma ir tāpat diezgan), tad man Ūniversitātes ēku greznie glāžu logi izliekas pavisam neparasti.

Otra tāda pat ievērības cienīga vieta ir Foro Musolīni — institūts fašistu jaunatnes organizāciju vadītāju sagatavošanai. Sevišķi jauks ir grandiozais sporta laukums, kuru ieslēdz balta marmora kāpnes (sēdekļi) un 41 sportista statuja, kuras dāvājušas visas Italijas pilsētas katra pa vienai. Šo ievērojamo vietu es apciemoju vairākas reizes, iepazīdamies ar institūta darbību un audzēkņu apmācībām.

— Kā ļaudis dzīvo šai pasaules pilsētā, — jūs, varbūt, jautāsat. — Tāpat, kā visās citās lielpilsētās. Centrā — ap Viktora Emanuēļa pieminekli un Venecijas pili, kur dzīvo Musolīni, valda priekšzīmīga tīrība. Kaut gan gājēju un braucēju ielās ir ļoti daudz, tomēr tur valda samērā paciešams klusums, jo automobiļi nedrīkst signalizēt ar taurēm un tramvaja konduktori lietot zvanus. Gājējiem pašiem jāuzmanās, lai tos nesabrauc. Bet itaļi par to daudz nebēdā. Viņiem šai ziņā ir stipri nervi. Itaļu zēnam ir nieks izskriet caur auto rindu, un to viņš dara tik veikli kā kaķis. Protams — arī mēs to varētu izdarīt, bet mums nav nekādas patikas taisīt tādus trikus, jo tā ir nevajadzīga rotaļāšanās ar uguni. Vakaros ielās pastaigājās daudz uniformētu personu. Itaļiem patīk greznas uniformas. Viņu polismeņi, kas vienmēr staigā pa divi kopā, izskatās apmēram tādi, kādus uz bildēm var redzēt Napoleona laika ģenerāļus. Zelta uzpleči un treses ir arī virsniekiem, jaunatnes pulciņu vadītājiem un fašistisko grupu komandantiem.

Bet pilnīgs pretstats šai iekšpilsētas greznībai ir nomaļu netīrība. Es nezinu, vai Italijā rīko spodrības nedēļas, bet ja tur tādas nenotiek, tad to vajadzētu darīt. Šī „pituresca sudicume" — gleznainā netīrība, — kā viņu paši itaļi lepni dēvē, ir raksturīga visām Italijas pilsētām. Ievērojama vieta, piemēram, Romā ir slavenā Pētera baznīca un Vatikāns, (pāvesta mītne) kur visas istabu sienas mirdz zeltā kā teiksmainā kristalla pilī. Bet — vajaga tikai drusku pastaigāt mazās nomaļu ieliņās, un tūdaļ aina mainās. Ielās spēlējas bērni, kas ūdeni, droši vien, nav redzējuši kopš piedzimšanas. No viena nama uz otru pāri ielai izvilkti striķi, kur saulē žūst veļa un zeķes. Visādi atkritumi un ēdienu paliekas, kas mētājas renstelēs, izplata nepatikamu smaku . . .

No ievērojamākām Italijas pilsētām, kādas man vēl gadījās apciemot, jāmin — Neapole, kuras tuvumā atrodas Vezuvs. Pati pilsēta nav visai skaista, bet brīnišķīga ir Vidusjūra, kuras ūdeņi mirdz savādāki rīta un vakara saulē.

Florence ir slavena ar saviem mākslas mūzejiem un ādas izstrādājumiem, Venecija ar — kanāliem un baložiem, kuru ļoti daudz ir t. s. Markus laukumā. Venecijā ir ļoti maz ielu. Visa satiksme notiek pa kanāliem laivās, kuras sauc par gondolām. Auto, zirgus un ēzeļus Venecijā neredz.

Raksta autors pie itaļu zvejnieka laivā

Pirmā Godalga

Ēsteres Čapman-Robs (Esther Chapman-Robb) pastāsts.

Kad Katrīna Nelsone vēl bija pavisam maza meitenīte, tā staigādama kopā ar savu daudz lielāko draugu Kārli Linkvistu parasti to visādi ķircināja. Šķelmīgi lūkodamās augšup uz savu lielo biedri viņa mēdza atkratīt melnās matu sprogas, kuŗas ar varu tiecās aizklāt lielās, tumši zilās acis, un pazoboties. Kad Kārlis viņai pajautāja, kāpēc viņa vienmēr par to tikai zobojas, tad mazai bija vēl lielāki smiekli. Tāda nu reiz viņa bija — untumains bērns, uz kuŗu ilgi dusmoties tomēr nevarēja, jo dažreiz viņa bija tik mīļa un laba. No sava lēnā, nopietnā un stingrā tēva, kas pēc dzimuma bija zviedrs, viņa bija mantojusi savu uzņēmību un raksturu, kā arī uz āru izspiestos vaigu kaulus, bet no mātes — irietes jautrību un nebēdību, kā arī tumšās, kuplās matu sprogas, kas tiecās aizsegt pieri un mazo zodu ar mīligo bedrīti vidū. Kad Kārlis pieauga, Katrīnas Nelsones smalkā sejiņa kļuva arvien viņam mīļāka.

Bija jauks, agrs aprīļa rīts, kad saule jau silta un maiga, bet vējš vēl ass un dzestrs. Laukā, kuŗš pieslējās lielceļam, Kārlis cītīgi ara valgo zemi, kad viņu iztraucēja skaidra, jautra balss, atšalkdama pār brūno uzarto zemi un tālu atbalsodamās dzidrajā pavasaŗa rītā. „Ūhū — ū, Kār — li!" Kārlis pagrieza blondo galvu uz saucēja pusi. Tur, atspiedies pret lauka žogu, stāvēja Katrīnas Nelsones smalkais, nelielais augums. Viņa jau labu laiku bija nolūkojusies arājā un tagad jautri rokām māja, lai Kārlis nepārtraucot darbu, kad viņš pametis arklu lieliem soļiem steidzās turpu. „Es tikai gribēju tev pajautāt, kā klājas taviem teļiem!" — „Teļiem — kādiem?" Kārlis samulsis jautāja. Viņš bija gadus divdesmit, slaids un spēcīgi noaudzis, ģērbies vecā brūnā virskreklā un pelēkās augstos stulmju zābākos sabāstās biksēs, viss nobiris zemēm. — „Nu tiem, kuŗus tu audzē gaļas vēršu sacensībām savā mazpulkā."

„Ak tā — nu es saprotu. Nē, es šogad vairs sacensībās nedomāju piedalīties," atbildēja Kārlis mierīgi. — „Un iemesls tam droši ir tas, ka pagājušo gadu neieguvi nevienas godalgas — vai nav tā?".

„Negribu to noliegt," pasmaidīja Kārlis, viņa vējā nobrūnētā seja bija tik labsirdīga un atklāta. „Man ir apnicis — jau 8 gadus strādāju mazpulkā, un nekad vēl neesmu godalgots. Un bez tam," — Kārļa acīs bija ciets mirdzums, kāds mēdz būt okeāna braucējiem, vai vīriem, kas devušies tālajās rietrumu prērijās, lai cīnītos ar dabu. — „Bez tam — man vairs nav laika nodarboties ar tādām bērnišķībām — jāpalīdz tēvam saimniecībā un nevaru kavēties ar šādiem, tādiem sīkiem darbiem. Ir taisnība, ka šogad gaļas vērsīšu cenas ir daudz augstākas un pieprasījums pēc tiem stipri liels."

„Tas jau viss izklausās ļoti pareizi, bet vai tu tiešām domā, ka tikai godalgas dēļ ir vērts strādāt?" Katrīnas balsī izskanēja vilšanās un zināms vēsums. Kārlis to apstiprināja. — „Tāds tu tomēr esi! Jā, es sāku bažīties par tevi." —

„Kāds tad esmu?" Kārlis nesaprašanā jautāja.

„Nu tāds, kas neko nevar izvest līdz galam. Vai atceries, ka tu gandrīz ieguvi stipendiju augstskolai ar saviem rakstiem lauksaimniecības žurnālā, bet tev pietrūka pacietības. Skolā basketbola komandā arī tu gandrīz ieguvi vadītāja vietu. Un pagājušo gadu tu gandrīz ieguvi pirmo godalgu gaļas vēršu audzētāju mazpulka sacensībās — gandrīz, es saku, — jo tev bij jāaizbrauc taisni taī reizē, kad rajona agronoms gribēja to apskatīt un dot beidzamos padomus un aizrādījumus. Kad bija vislielākā vērība jāpiegriež ēdināšanai, tu savam vērsīšam ļāvi skraidīt pa ganiem. Un..."

„Kas tad vēl? Tu jau tā zini tik daudz, ko tad tu vēl prasi, vai šogad atkal audzēšu kādu teļu." Kārļa piere bij savilkusies krunkās, kaut gan balss vēl bija mierīga. Katrīnas tumši zilās acis pētoši visu laiku viņā lūkojās, paslēpušās zem tumšajām, biezājām skropstām. Tad viņa pagriezās uz iešanu. „Žēl — tad man jāiet mājās. Man jau arī laika nav ar tevi te pļāpāt, jo es šogad iestājos gaļas vēršu audzētāju mazpulkā."

„Kā? Vai tad tu nebiji nākusi mani tikai ķircināt?" Kārlis sauca aizejošai Katrīnai. Viņa vairs neko neatbildēja, tikai jautrs smieklu vilnis atšalca atbildei.

Tā tad viņa tomēr smējās par to. Saīdzis un domīgs Kārlis aizgāja pie arkla un zirgi uzsāka atkal savu vienmuļo un smago gājienu. Mazs velnēns bija pamodies Kārļa krūtīs. Lai arī kā nepūlējās par to nedomāt, vienmēr prātā stāvēja Katrīna un viss tikko dzirdētais. Ka viņa arī audzēja gaļas vēršīti, tas Kārlim bija liels pārsteigums. Tas no viņas puses nepavisam nebij draudzīgi, ka viņa to nekad ātrāk nebij pieminējusi. Nu protams — Katrīna gribēja iegūt godalgu tieši tajā arodā, kur viņš bij cauri kritis — pēc Kārļa domām tas bija vienīgais iemesls kapēc viņa iestājās tieši gaļas vēršu audzētāju mazpulkā.

Katrīnas darbs mazpulkā līdz šim vienmēr bij tik sekmēm bagāts — viņa bij godalgota augļu pārstrādāšanā, mājsaimniecībā, rokdarbos. Mazpulku emblēma — četrlapainais āboliņš vienmēr nesa viņai laimi, tāpēc arī Katrīna savu nozīmīti pamatoti sauca par balto laimes āboliņu. Līdz šim Kārlis bij no sirds priecājies par viņas panākumiem un bez skaudības tos novēlējis, bet šoreiz tā lieta bija daudz nopietnāka. Šoreiz viņa bija sākusi darboties vīrieša darba laukā un šeit nu Kārlis nevarēja mierīgi noskatīties un atļaut viņai parādīt savu pārākumu. Kaut kas bija jādara. „Mēs redzēsim, kurš uzvarēs. Man ir divdesmit gadu — tā tad vēl beidzamo reiz mazpulka darbā varu izmēģināt laimi — kāpēc tad šogad neaudzēt atkal vienu vēršīti." Kārlis atcerējās, ka pašlaik bija kūtī viens gadu vecs, tīrasiņu Hereforda gaļas vēršītis, kas bija pietiekoši labs katrai sacensībai.

Pusdienas laikā, kad Kārlis veda zirgus kūtī, māte no virtuves sauca, lai pasteidzoties, viņa esot izcepusi pankūkas, Kārla mīļāko ēdienu. Bet šoreiz arī tik vilinošas lietas nevarēja viņu atturēt, ieiet vispirms kūtī. Tīrasiņu Hereforda vēršītis stāvēja atsevišķā nodalījumā. Viņa lielās, maigi brūnās acis pētoši raudzījās Kārlī, kad tas vēršīti noglāstīja. Kārlis atcerējās, ka tāpat pētoši Katrīna šorīt bija viņā lūkojusies un viņam bij jāsmejās par šo salīdzinājumu. Vēršītis tiešām bija lielisks: īsām kājām, simetrisku, pareizu ķermeņa uzbūvi,

taisnu muguru, spožu spalvu, kuŗā bij vairāk sarkanu, kā baltu laukumu. Kārlis tūlīt arī viņu nokristīja — Eriks sarkanais. Šāds vikingu varoņa vārds bija viņa cienīgs. Kārlis jautri svilpoja, kad iegāja virtuvē, lai nomazgātos pirms pusdienām.

Tās dienas vakarā Kārlis bija labā garastāvoklī, kad apģērbies savā labākā zilā uzvalkā, gaiši zilā virskreklā un tumši zilā kakla saitē taisījās iziet. Seja bija gludi noskūta un kuplie, dzeltenie mati, pieziesti ar smaržojošu krēmu, spīdēja kā spodrināts metalls. „Vai tad tu vēl kur domā iziet?" jautāja tēvs, paceldams acis no laikraksta, kas bij izklāts viņa priekšā uz sarkanrūtainās galda segas.

„Tepat līdz Nelsoniem — Katrīna šogad audzēšot gaļas vērsīti, gribu apskatīt." Arī Kārļa māte, vēl jauna un skaista sieviete, pacēla skatu no adīkļa un pētoši uzlūkoja savu labi noaugušo dēlu. Jau trešo reizi to dienu Kārlis bija tā uzlūkots. Viņš mazliet samulsa juzdams mātes skatu. Izejot no istabas Kārlis dzirdēja māti nosakām: „Ir gan tā Katrīna — īsts dzīvsudrabs."

Puskilometru no Kārļa mājām atradās Nelsonu glītā, nelielā saimniecība. Vasaru mājas pagalms jau pa gabalu mirdzēja ziedu krāsu rotā. Kaut gan pavisam tuvu viena otrai, abas mājas piederēja katra savam novadam. Novada robeža gāja tieši starp viņām. Tā Kārlis un Katrīna līdz šim bija darbojušies katrs sava novada mazpulkā, un arī šoreiz viņu vērsīši tiks izstādīti papriekš atsevišķi, līdz satiksies lielajā, kopējā apskatē, kur godalgoja labāko tā gada gaļas vērsi. Kārlis labprāt mīlēja pie Nelsoniem viesoties — tur vienmēr bija tik neparasti un omulīgi. Katrīnas māte — īriete bija jautra un viņa jauki dziedāja savas tautas dziesmas. Katrīnas brālis — mazais Jūlijs, Kārlim mēdza izrādīt visu, ko bija no jauna iemācījies. Katrīna pati lieliski spēlēja klavieres, kamēr viņas tēvs tādās reizēs, pīpi kūpinot, cītīgi sita kāju mūzikas taktī.

Šo vakaru mājās viss bija klusu. Māte bija aizgājusi apciemot kādu slimnieci kaimiņos, un tēvs atradās pilsētiņā, luterāņu baznīcas padomes sēdē. Vienīgi mazais Jūlijs, jau pa gabalu Kārli ieraudzījis, sauca — „Hallo, Kārli, veco zēn, nu, kā klājas," un steidzās draugam pretīm. Katrīna bija mazliet izbrīnējusies par Kārļa apciemojumu. Kaut gan Kārlis nepacietībā dega tūlīt izstāstīt savu īsto apciemojuma iemeslu, bet to uz reiz nevarēja izdarīt. Katrīna rādīja savus jaunākos fotouzņēmumus, runāja par visu citu, tikai nepieminēja īsto sarunu. Kad viesis tomēr beidzot nenocietās, nepateicis savas nākšanas iemeslu, meitenes acīs pamirdzēja prieks, ko viņa tomēr veikli noslēpa un nelaimīgi lūkodamās savās jaunajās kurpēs, aizbildinājās, ka šovakar esot mitrs — viņa nevarēšot vairs uz kūti iet. Esot jau arī stipri tumšs. Nu Jūlijs piesolījās Kārlim teļu parādīt, bet šo priekšlikumu māsa noraidīja, aizrādot, ka māte noteikusi iet gulēt.

Kārlis jutās vīlies. Katrīna vēl pastāstija, ka viņa savu vērsīti nosaukusi par Šeimusu, tas esot kāds īru varoņa vārds. „Ak, tad tu tomēr sadomāji arī audzēt — vēl šorīt teici ka nē. Esmu pārsteigta." Viņa atmeta atpakaļ savas matu cirtas un nolūkojās Kārlī ar savām tumšajām acīm, kuŗas tagad bija spožas un sajūsminātas.

„Izrādījās, ka mājās viens vērsītis pašlaik bija. Tas tāds piemērots, un tāpēc nolēmu to audzēt." Kārlis samulsis stostījās.

Pavasaris un vasara pagāja nemanot. Kārlim bija daudz darba tīrumā un arī Eriks prasīja laiku, tāpēc šovasar viņš bija tik nodarbināts, kā vēl nekad. Šajā cītīgajā darbā arī panākumi neizpalika — vērsītis acīmredzot pieņēmās svarā. Viņa spalva no biežās tīrīšanas spīdēja kā spodrināts kapars. Arī mācības stundas pareizā iešanā un stāvēšanā bija katru dienu. Kaut arī ļoti kritiski lūkojoties uz savu audzēkni, Kārlim bija jāatzīst, ka viņš bija labs, ļoti labs.

Katrīna visu vasaru izvairījās rādīt Kārlim savu Šeimusu. Vienmēr viņa ar ko aizbildinājās. Tad vērsītis pašlaik ēda, tad bija nervozs, un tad atkal kas cits. Vienmēr viņa atrada kādu iemeslu. Kārlis arī nolēma savu Ēriku nerādīt. Un tā abi vecie draugi, kuŗi bija paraduši katru dienu satikties, vairs neredzējās nedēļām ilgi.

Tad kādā septembra dienā, Kārlim pēkšņi ienāca nejauša doma prātā — muļķis viņš līdz šim bija, ticēdams meitenei. Tāda Šeimusa droši vien nemaz nebija — visa tā lieta taču no paša sākuma jau bija tikpat mistiska kā pats šis vārds. To visu Katrīna

bija izdomājusi, lai viņu, Kārli, piespiestu vēl darboties mazpulkā. Nu — tāds muļķis viņš tomēr nav, kas akli visam tic — un Kārlis to pašu vakaru aizgāja pie Nelsoniem un izstāstīja savu atklājumu. Katrīna kļuva dusmīga, tik dusmīga, kā vēl nekad un tumšajām acīm liesmojot, atbildēja Kārļa pārmetumiem.

„Kārli Linkvist — ak tad tā tu domā par mani. — Tu gluži labi zini, ka es izpildu visu un novedu galā, ko esmu iesākusi."

Tā Kārlis netika pie skaidrības un nolēma pārliecināties par Šeimusa esamību Katrīnas rajona mazpulku apskatē. Ka Katrīna ieradīsies uz viņa apskati, par to Kārlis nešaubījās. Viņam tā gribējās palepoties meitenei ar savu lielisko Ēriku. Tomēr liktenis bija lēmis citādi — par spīti visām jaukajām Kārļa cerībām, abu novadu mazpulku apskates sakrita vienā dienā. Ēriks tika atzīts par cienīgu saceņsties par labākā 1935. g. gaļas vērša nosaukumu. Tomēr Kārlim nebij cerētā prieka — Katrīna taču to nezināja. Kad otrā dienā, no lauka nākot, viņš satika mazo Jūliju, tas jau pa gabalu sāka stāstīt, ka Šeimus piedalīšoties lielajās sacīkstēs — māsa esot uzvarējusi citus dalībniekus. Nu Kārlis zināja, ka tomēr bija tāds Šeimuss.

Kad Kārlis priekšpēdējā vakarā pirms lielajām sacensībām ienāca no kūts istabā, māte stāstīja, ka tikko telefonējusi Nelsona kundze un lūgusi rīt uz sacīkstēm braucot ņemt līdzi arī Katrīnu, jo viņiem neesot laika pašiem braukt un ar Kārli meitene būšot tik pat droša. Kārļa māte to bija arī apsolījusi.

„Nu, kāpēc tu neko nesaki?" brīnījās māte, kad Kārlis neko neatbildēja. „Es domāju tu priecāsies, ka varat reizē braukt — jūs taču esat tik labi draugi."

Kārlim šoreiz vis nepatika kopējais brauciens — viņu starpā taču valdīja tagad tādas saspīlētas attiecības — Katrīna bija viņa niknākais sāncensis. Māte jau to nezināja, un tamdēļ viņai nevarēja dusmot, ka braucienu nebija atteikusi.

Pēc steidzīgām brokastīm otru rītu Kārlis devās ceļā. Vērsīši jau bija aizsūtīti ātrāk. Pie Nelsona mājas jau gaidīja Katrīna, tērpusies ādas jaciņā un sarkanā cepurītē. Viņa bija lieliskā gara stāvoklī — visu ceļu jautra un runīga, kamēr Kārlis vairāk klusēja. Diezin kāpēc, viņam likās šī jautrība neīsta — itkā meitene viņu ar to tikai izsmietu.

Aizbraucot pilsētiņā, kur notika lielās sacensības, viņi izšķīrās, lai dotos meklēt katrs savu audzēkni. Izstādītājiem tika izdalīti mazi plakātiņi, ar vārdu, mazpulka nosaukumu un citām ziņām, kuŗus viņi pakāra kaklā. Atradis savu Ēriku, Kārlis to vēl beidzamo reizi notīrīja. Tad nejauši, paskatoties apkārt, viņš sastapa Katrīnas priecīgo skatu uz sevis vērstu. Viņa stāvēja turpat netālu — trešajā vietā, blakus neparasti tīram un baltam Šorthornas sugas vērsīšam — tik baltam un spodram kā kaķīšam. Ap vienu no augstājiem ragiem bija apsieta plata, zaļa zīda lenta. Kārlis nevarēja acis nolaist no teļa — tas bija neparasti skaists dzīvnieks, bet viņa pieredzējušais skats atrada to gaļas vēršu sacensībām par vieglu — sīks un smalks. — „Ar to nu gan Katrīna neuzvarēs, viņa rūgti vilsies, viņa, kuŗa tā mīlēja visur būt pirmā." — Tā domājot, Kārlis pats satrūkās — vai viņš nupat nebija sajutis zināmu žēlumu, līdzcietību meitenei. Nebija arī vairs laika prātot — sacensības sākās.

Lenta, kas slēdza izstādes telpas ieeju, tika pārgriesta, un atskanēja signāls, stāties rindās un sakārtoties. Melni, balti, brūni, raibi vērsīši, nemierīgi un satraukti tika sarindoti gājienam. Tikpat uztraukti bija arī viņu vedēji šajā izšķirošajā brīdī. Cieši aiz Kārļa rindā stāvēja Katrīna ar savu balto vērsēnu. Gājiens sāka virzīties uz izstādes ieeju. Te gaisu pāršalca ass kliedziens — „Kārli!" Bija notikusi nelaime ar Katrīnu. Šeimuss kaut kā bija pasprucis vaļā un Katrīna pati nokritusi kustoņu vedamā ceļā. Izbiedētais, baltais vērsēns ar ragiem ieskrēja Ērika sānos. Ar visu savu rūdīto muskuļu spēku Kārlis noturēja savu vedamo un pie reizes satvēra Šeimusa pavadu. Nelaime bija notikusi tā — vērsēns bija aizķēris ar ragu meitenes kaklā pakārto plakātu, norāvis savu vedēju zemē un pats, arī izbiedēts, pakļuvis brīvībā. Katrīnai bija vajadzīga palīdzīga roka, bet Kārlis neko nevarēja viņas labā darīt. Turot un valdot abus satracinātos dzīvniekus, viņš tika līdz ar pārējiem aizrauts parādes telpā. Šeimusa ragos bija Katrīnas plakāts. Kārlim bija žēl, tik ļoti žēl mazās Katrīnas un vēl vairāk tādēļ, ka

pašlaik viņš nekā nevarēja viņai palīdzēt. Bet tad, noņemot Katrīnas plakātu, viņam radās kāda doma, un tā viņu daudz maz nomierināja. Mazliet nekārtīgi, bet diezgan droši vērši defilēja divās rindās pa purpura sarkano grīdu gaŗām sacensības tiesnešu kommisijai. Kārlim nebija viegli novaldīt abus vērsēnus un nostādīt tos pareizi, kad tuvojās izstādes kommisija pie viņa, Šeimuss bija ļoti nervozs dzīvnieks pēc dabas, un nabaga meitenei bija pavisam neiespējami to savaldīt.

Kad viss tas bija galā un vērši atkal novietoti savās aizgaldās Kārlis steidzās vispirms uz sarkanā krusta istabu, kur cerēja atrast Katrīnu Durvis veŗot, sirds viņam savādi sita. Jā — tur viņa gulēja un izskatījās tik sīciņa un aizgrābjoša. Katrīna smaidīja. „Nelūkojies taču tik izbiedēti manī, neesmu jau nemaz tik slima. Šoreiz tiku cauri tikai ar izbailēm un dažiem belzieniem.“ Un, piecēlusies sēdus, viņa lūdza stāstīt, kā gājis, kas ieguvis pirmo godalgu. Nu Kārlis varēja iepriecināt mazo slimnieci, un izvilcis no kabatas zilo lentu ar lielu zeitotu uzrakstu pār to, viņš pasniedza

... un Katrīna nokritusi kustoņu vedamā ceļā

meitenei — „Tu esi zilās lentes ieguvēja — labākā gaļas vērša audzētāja 1935. g. (Zilā lenta — augstākā godalga Amerikā, — tulk. piezīme).

Kā Kārlis bija gaidījis šo brīdi un iztēlojis sev Katrīnas prieku, bet meitenes tagadējā rīcība to galīgi samulsināja. Kādu brīdi viņa tā sēdēja aizvērusi savas tumši zilās acis, tad plakstiņi sāka raustīties un meitene izplūda asarās. „Nē, nē, tas nevar būt tiesa. Šeimuss nav tā cienīgs, tiešām nē,“ raudāja Katrīna un asaras plūda straumēm.

„Nabaga bērns — par daudz viņš šodien ir pārdzīvojis un tāpēc viņa nervi tā satraukti,“ domāja Kārlis un no visas sirds juta viņai līdzi. Tā gribējās mierināt un palīdzēt un nometies blakus gultai uz ceļiem Kārlis runāja mierinošus vārdus, kuŗi viņam pašam likās muļķīgi. Vēlāk, attapies, viņš bija laimīgs, ka kopēja bija tos atstājusi vienus. Beigās viņš jautāja, vai Katrīnai tik ļoti esot žēl vēršīša, jo nu to droši vien vajadzēšot pārdot. Katrīna tikai purināja galvu un raudāja joprojām.

Kārlis tiešām nezināja, ko darīt. Tad tos pārtrauca kāds no izstādes rīkotājiem, saukdams Kārli fotografēties kopā ar šīs dienas uzvarētāju, jo īstā īpašniece to nevarēja darīt. Negribēdams Kārlis paklausīja. Viņam atgriežoties, Katrīna to sagaidīja jau ejā — viņa izskatījās vesela, starojoša un laimīga. Pēc Kāŗļa aiziešanas viņa bija devusies pie sacensības rīkotājiem un jautājusi, kas ieguvis pirmo godalgu.

„Kāda Nelsonu meitene,“ bija viņai atbildēts. Un tad viņa jautāja, vai vērsītis bijis balts. Nē, — sarkani raibs.

„Kārli, mīļais draugs, tad es saprotu, ko tu esi izdarījis.“ Balss viņai bija silta, acis maigas un mirdzošas. Kārlis bija nelaimīgs, samulsis un aizbildinājās, ka to viņš nezinājis, laikam tad plakāti bijuši samainīti. Un tad Katrīne atzinās, ka viņa Šeimusu audzējusi tikai tādēļ, lai Kārli padarītu greizsirdīgu un viņš labāk strādātu. Viņa darījusi visu un tagad esot tik laimīga, ka viņš uzvarējis.

„Es visu laiku tikai par to vien domāju, kā uzvarēt, kāmēr tevi ievainoja — tad, tad, es vairs negribēju būt pirmais,“ teica Kārlis.

„Kārli, saki man, kas liek diviem cilvēkiem sevi aizmirst un domāt tikai par otru?“

„Tā ir mīlestība,“ atbildēja Kārlis, pats brīnodamies, cik atbildi bija viegli atrast.

Trušu audzētava

Truškopība — prieks un ienākums

H. BRIČKA

Mūsu mazpulki līdz šim nav piegriezuši vērību vienai interesantai sīksaimniecības nozarei — truškopībai. Tomēr cerēsim, ka taisni mazpulki būs tie izejas punkti, no kuŗiem trusis ar laiku iekaŗos sev stāvokli visās mūsu lauku un pilsētu saimniecībās.

Kas gan nepazīst šos mazos pieticīgos dzīvnieciņus, kuŗi ar savu jautro dabu un piemīlīgo izskatu iejūsmina mūsu lopkopības un putnkopības izstādēs ne tikai bērnus un jaunatnes, bet pat pieaugušo prātus. Tomēr ne visi zinās, cik svarīga loma piekrīt šim mazam dzīvnieciņam saimnieciskā laukā. Kamēr pie mums vēl nesen uz truškopību skatījās kā uz izpriecas nodarbošanos, kā uz nodarbošanos aiz gara laika — Anglijā, Vācijā, Francijā un pat Amērikā šī sīksaimniecības nozare ir jau sen pareizi novērtēta. Tā Amērikā vien katru gadu izved uz Eiropas valstīm vairāk kā 30 miljonu trušu ādiņu. Francijā, kur truškopība sevišķi izplatīta, jau pirms pasaules kaŗa vienā pašā Parīzē gaļai tika pārdots līdz 4 miljoni trušu gadā, bet gada laikā tirgū izlaisto ādiņu vērtību rēķināja uz 1½ miljardiem franku. Anglija savā iekšējā tirgū katru gadu izlaiž līdz 40 miljonu ādiņu, bet uz citām valstīm izvedamais ādiņu daudzums ir vēl lielāks. Pie mums galvenais trušu ādiņu daudzums ievedums nāk no Vācijas, un vēl nedaudz gadus atpakaļ ieveda līdz 500.000 ādiņu gadā. Pēdējos gados, sakarā ar vietējās truškopības uzplaukšanu un mūsu pašu aitādu labāku izstrādājumu, ievedamie ādiņu daudzumi ir stipri samazinājušies, bet tomēr vēl uzrāda diezgan prāvus skaitļus, un mūsu truškopjiem ir plašs darba lauks, lai galīgi izskaustu ārzemju trušu ādiņu ievedumus.

Kādām vajadzībām tad nu tiek izlietoti šie milzīgie trušu ādiņu daudzumi? Lielāko daļu no tām izlieto dāmu mēteļu un kleitu greznošanai, un bieži vien elegantās dāmas nemaz nezina, ka zem dažādiem skanošiem nosaukumiem slēpjas attiecīgi apstrādāta un nokrāsota trušu ādiņa. Lielu daudzumu trušu ādiņu izlieto arī silto ziemas cepuru pagatavošanai, bet mazvērtīgākās ādiņas iet zābakādu, maku, rokas somiņu un citu tamlīdzīgu priekšmetu izgatavošanai. No Angoras trušu vilnas ada un auž visādus ziemas apģērbu gabalus un arī slavenos Orenburgas lakatus.

Bez tam, trusis dod garšīgu gaļu un pēc Dr. Raebigera analīzes trušu gaļa satur 40,15% baŗojošu vielu, kamēr vistas gaļā šis saturs ir 31,62%, cūkas — 27,11%, teļa — 24,61% bet vērša tikai 24,2%.

Truškopības atkritumus, kā iekšas un sasmalcinātus kaulus, izbaŗo mājputniem,

Šinšillas trusis

Baltie Angoras truši

bet no galvām, kājām un skrimšļiem gatavo augstākā labuma galdnieku līmi.

Truša mēsli ir sevišķi labs mēslošanas līdzeklis kā sakņu un puķu dobēm, tā arī augļu kokiem un krūmiem.

Pieejot truškopības ienesīgumam ar skaitļiem, iegūstam sekošus datus: Viena trušu mātīte, pie mūsu klimatiskiem apstākļiem, var dot, atkarībā no telpām, 3—4 metumus ar 5—12 trusēniem metuma. Tā ka parasti vairāk par 7 trusēniem ligzdā neatstāj, lai mātīte varētu viņus izbaŗot, un tā kā viens otrs trusēns var nobeigties, tad jāpieņem, ka caurmērā no katra metuma izaugs 6 trusēni, vai no vienas mātītes gadā laikā — 18 līdz 24 trusēni. Vidējo sugu trusis dod apmēram 1,5—2,5 kg gaļas. Ņemot caurmērā vidējo skaitli 2 kg — iegūsim no vienas mātītes gada metumiem 36—48 kg gaļas un 18 līdz 24 ādiņas. Rēķinot gaļas cenu tikai Ls 1,25 kg un ādiņu vērtību Ls 2,— gabalā — gada brutto ienākums no vienas mātītes būs apmēram Ls 81,— līdz Ls 108,—. Ja ņemam vērā, ka sugas trušu ādiņu cenas kažokādiņu veikalos ir stipri augstākas par mūsu pieņemto ādiņu vērtību, tad varam apmēram izrēķināt, kādu peļņu var dot pareizi nostādīta truškopība. Cik izmaksās viena truša izaudzēšana un kāda būs tīrā peļņa, tas atkarajās no tam, cik racionāli būs nostādīta trušu baŗošana un kopšana. Apstākļos, kur trušus varēs uzturēt no virtuves un dārzāju atkritumiem, trušu audzēšana nemaksās gandrīz nekā, un viss aprēķinātais ienākums būs tīrā peļņa.

Baltais milzis

Vīnes zilais

Brokastis gaidot

Truši pēc sava lieluma sadalāmi trijās grupās: lielos, vidējos un mazos. Pie lielajām sugām parasti pieskaita tos trušus, kuŗi sasniedz dzīvsvarā ne mazāk kā 5 kg, kā Baltos milžus, Beļģu milžus, Franču aunus, Vācu plankumainos milžus un dažādus pēdējos gados izveidotos minēto sugu krustojumus.

Pie vidējām sugām pieder truši ar dzīvsvaru no 3—5 kg, kā Šinšillas, Vīnes zilie, Vīnes baltie, Franču sudrabotie, Angļu auni, Meisenes auni, Angoras un citi; bez tam pie vidējām sugām pieskaitāmi gandrīz visi beidzāmos gados izvaislotie īsspalvainie tā saucamie karāļu sugu truši, kā Castorrex (bebru karālis), Melnie karāļi, Šinšillu karāļi un citi.

Pie mazajām sugām pieskaita trušus, kuŗu dzīvsvars nepārsniedz 3 kg, kā Krievu truši, Holandes truši, Havannā, Aļasku un citus.

TRUŠU SUGAS

Baltais milzis

No lielo sugu trušiem par ienesīgākiem uzskata Baltos milžus viņu vērtīgo ādiņu dēļ. Pieauguša Baltā milža vidējais dzīvsvars apm. 5,5—6 kg, bet atsevišķi, labi kopti un baroti eksemplāri sasniedz arī 7—8 kg. Spalva Baltiem milžiem bieza, mīksta un koši balta; ķermenis slaids un spēcīgs; ačis sārtas, ausis stāvas, apm. 15—18 cm garas.

Šī suga ļoti vaislīga — dod metumos 8—12 trusēnus, kādu skaitu pie labas barības arī izaudzina; atstāt ligzdā vairāk kā 10 trusēnus, tomēr nav ieteicams. Nododoties Balto milžu audzēšanai, vaislai jāizvēlās sevišķi labi eksemplāri, jo pretējā gadījumā trusēni būs vārgi un nīkuļos.

Šinšilla.

Šinšillas sadalās divās patstāvīgās sugās: lielajās, kuŗas sasniedz dzīvsvarā 3,5—4 kg un ierindojas vidējo sugu grupā, un mazajās, kuŗu dzīvsvars nedrīkst pārsniegt 3 kg un kuŗas pieskaita mazajām sugām. Šīs sugas ļoti iecienītas spalvas nokrāsas dēļ, kuŗa ir zilgani pelēka ar retu melnu virsspalvu, kas piedod ādiņai īpatnēju iesirmu nokrāsu. Acis Šinšillām brūnas, lai gan abu minēto sugu krustojumos sastopami truši ar zilgani pelēku acu nokrāsu. Ap acīm trušiem balti gredzeni un pavēdere un astes apakšējā daļa balti.

Šinšillas ir veselīga, vaislīga un vērtīga suga, un viņu ādiņas sevišķi iecienītas dāmu pavasaŗa tērpiem.

Metumos ir 4—10 trusēni, bet atstāt ligzdās vairāk kā 7 trusēnus, nav vēlams.

Vīnes zilais.

Vīnes zilie truši dalās tumšajos un gaišajos, pie kam vairāk izplatīti, un arī pie mums Latvijā sastopami ir tumši zilie truši. Vīnes zilie pieskaitāmi pie lielākiem vidējo sugu trušiem, jo viņi sasniedz dzīvsvarā līdz 5,5 kg. Vīnes zilo trušu ādiņas tirgū vienmēr atrod noņēmējus, jo ādiņas ir glītas un izturīgas ar biezu un mīkstu spalvu. Priekšzīmīgam sugas pārstāvim jābūt ar spēcīgu ķermeni un vienādā nokrāsā; rūsgana nokrāsa, vai balta, kaut ar

Mīļš garausītis

reta virsspalva pie tumši zilajiem trušiem norāda uz radniecīgu pārojumu un sliktu izlasi. Ausis Vīnes zilajiem trušiem stāvas; noļukušas ausis tiek uzskatītas kā krass novirziens no sugai uzstādītām prasībām; acu krāsai jāatbilst spalvas nokrāsai. Truši mūsu klimatiskos apstākļos attīstās labi un ir izturīgi pret aukstumu. Ligzdās atstāt ne vairāk kā 7—8 trusēnus.

Angoras.

Angoras truši ir dažādās nokrāsās, bet visvairāk izplatīti ir baltie. Truša dzīvsvars 3—4 kg; acis sarkanas; spalva mīksta un gara (garums bieži pārsniedz 20 cm). Audzē Angoras vilnu vērtīgās vilnas dēļ, kuru iegūst caur izsukāšanu vai caur cirpšanu. Metumos parasti ir 4—5 trusēni, kuri aug un attīstās samērā ātri. Angoras var audzēt saimniecībās, kur daudz brīva laika un svabadu darba roku, jo truši prasa sevišķi uzmanīgu kopšanu.

Īsspalvainie.

Castorrex (Bebru karālis), Šinšillā — rex un citi īsspalvainie dažādu nokrāsu truši, kuru ciltstēvs radies mutācijas ceļā Francijā 1919. g., ir iegrupēti atsevišķā dižciltīgo trušu sugā. No pārējo sugu trušiem viņi atšķiras ar savu īso, biezo, samtveidīgo spalvu un šo īpašību dēļ, viņu ādiņām tirgū ir lielāka vērtība. Castorrex ir gaiši-, vidēji-, un tumši brūni. Spalvas pamatne pelēkzila, vidējā daļa rūsgana un spalvas gali tumši. Pavēdere, kāju un astes apakšdaļa — balta; ap acīm un ap zodu gaiša josla; acis tumšbrūnas un nagi tumši. Metumos 4—8 trusēni, kuri pie pareizas kopšanas attīstas labi. Pie dižciltīgo trušu audzēšanas var ķerties tikai tad, ja ir jau zināma prakse truškopībā.

Trušu galvenā darība ir zāle, siens, āboliņš, graudī (miežu vai auzas) un sakņaugi (kartupeļi, runkuļi, burkāni un citi), bet pieaudzis trusis apmierinās ar katru piemērotu barību, kas rodās saimniecībā, kā dārzāju atkritumi, koku lapas (sevišķi vītolazariņi un lapas), siens, zāle un t. t.

Trušus parasti audzē būros un aplokos, pie kam pie pirmā veida kartu pieaugušu trusi tura atsevišķā būrī, bet mazos no mātēm atšķirtos trusēnus ievieto būros, atkarībā no trusēnu vecuma un būru lieluma, pa 2—10 gab. vienā būrī.

Audzējot trušus aplokos, aplokā ielaiž trušus rēķinot uz 1 tēviņu 5 mātītes (t. ir 2 tēviņiem 10 mātītes un t. t.) ar aprēķinu, lai uz katru trusi būtu vismaz 3 kv. m liels laukums.

Vispraktiskāki un izdevīgāki pie mūsu apstākļiem ir apvienot abus šos trušu audzēšanas veidus. Lielie, vaislai nolemtie truši turāmi būros, lai truškopis varētu pārot trušus pēc saviem ieskatiem, bet mazie trusēni pēc nošķiršanas no mātēm ievietojami aplokos.

Beigās jāaizrāda, ka truškopim-iesācējam nekad nevajadzētu iesākt trusīšu audzināšanu ar vairāk kā 2 līdz 3 mātītem un 1 tēviņu, lai trušu kopšana un uzraudzība nepaliktu par slogu, kas aizņem visu brīvo laiku un rada sarežģījumus pie telpu iekārtošanas jaunajiem trusīšiem un barības sagādāšanas.

Tikai pēc dažiem gadiem, kad iegūta vajadzīgā prakse un piesavinātas attiecīgas teorētiskas zināšanas, var ķerties pie trušu audzēšanas vairumā. Piedzīvojumi rāda, ka truškopība dod vislielāko atlikumu, ja trušus audzē, vai nu nelielā vairumā, vai atkal lielā skaitā, jo pirmā gadījumā atkrīt izdevumi par trušu kopšanu un telpām, un truši pārtiek gandrīz vienīgi no saimniecības atkritumiem, bet otrā gadījumā izdevumi par katru trusi būs mazāki, jo lielāks būs audzējamo trušu skaits.

Trušu ādiņu izstrādājumi

Kas vasarā jāievāc?

R. JĀKOBSONS, T.¦L.¦M. drogu noliktavas parzinis

Augstiņu stumbrs ar ziediem un augļiem

Zilie rudzu puķu ziedi bez kausiņiem (Flores Cyani sine calycibus). Zilās rudzu puķes (Centaurea Cyanus L), viengadīgs augs, sastopams visbiežāki kā nezāle starp labību. Labi kultivētā zemē tā sastopama retāki. Zied no jūnija līdz augusta mēnesim, parasti ar ziliem ziediem, ļoti reti ar rozā vai baltiem. Kā drogu ievāc vienīgi ziedvainagus, bez zieda gultnes un vīkala. Jāievāc ziedi no tikko uzziedējušiem augiem, jo vecākiem ziediem zilā krāsa saulē izbāl, tāpat nevar ievākt rozā un baltos ziedus. Rudzu puķu ziedi pēc ievākšanas tūliņ ēnā jāžāvē. Ziedi iežūst apm. 1 : 5. Laba droga zilā krāsā, bez īpatnējas smaržas. Cena par kg Ls 4,50—5,—.

Puplakšu, trijlapiņu lapas. (Folia Trifelii fibrini). Puplakši (Menyanthes trifoliata L), ilggadīgi savvaļas augi, bieži sastopami: purvos, slapjās pļavās, ezeros, dīķos u. c. Lapas tumši zaļas, olveidīgas, pa trim vienā lapu kātā. Sakne prāva, guloša. Zied maija beigās un jūnija mēnesī ar baltiem vai vāji rozā ziediem, ziedi sakopoti ķekaros (no 10—20 ziedu ķekarā). Lapas ievācamas ziedēšanas laikā, pēc iespējas bez ziedu stublājiem. Lapas jāžāvē ātri un ļoti plānā kārtā, jo savadi tās pieņem brūnu krāsu, un tāda droga mazvērtīga. Ja mitrs laiks, ieteicams žāvēt mākslīgā siltumnīcā. Laba droga zaļā krāsā, rūgtu garšu un bez citu zāļu piemaisījuma. Iežūst apm. 1 : 5 (jo puplakši bieži ir slapji). Pārsūtami maisos. Cena par kg Ls 0,65—0,75.

Trūkumzāles zari, ziedi un augļi

Puplakši ar lapām un ziediem

Trūkumzāles, bada zāles laksti. (Herba Herniariae). Trūkumzāle (Herniaria glabra L.) — viengadīgs savvaļas augs. Sastopama uz papuvēm, neauglīgiem smilšu laukiem, upmalās u. c. Augs itkā pieplacis pie zemes, zariņi lienoši līdz 20 cm gari. Augs dzelten-zaļš, kails, lapas sīciņas, garenas jeb eliptiskas, īsiem kātiņiem. Zied no jūnija beigām līdz septembrim, ar maziem grūti ievērojamiem zaļgani dzelteniem ziediņiem, kuŗi sakopoti kamolīšos. Ziedēšanas laikā jāievāc visas virszemes auga daļas. Pie ievākšanas laksti rūpīgi jāizpurina no smiltīm, pēc tam jāizžāvē. Cena par kg Ls 1,— līdz 1,25.

Augstiņu, sirdszāļu laksti. (Herba Centaurii minoris). Augstiņi (Erythraea centaurium L.) Per-

soon, divgadīgi savvaļas augi. Bieži sastopami meža pļavās, uzkalnos u. c. Augstiņš no 15—45 cm augsts stublājs četršķautns, līdz 2 mm resns, kails, augšā zarots. Stublāja lapas pretstāvošas, iegareni olveidīgas, gludām malām, smailiem galiem. Apakšējās lapas rozetē — olveida, kailas. (Augstiņam pirmā gadā izaug tikai lapu rozete).

Augstiņi zied no jūnija beigām līdz septembrim ar rozā ziediem, reti bāli rozā, ziedi sakopoti stublāja galā šķietčemurā. Zieda kausiņš uz pusi īsāks nekā vainadziņa stobriņš. Kā drogu ievāc ziedēšanas sākumā visu augstiņa virsējo daļu ar ziediem. Ievāktos augstiņus var sasiet slotiņās un tad žāvēt. Droga bez sevišķas raksturīgas ožas ar ļoti rūgtu garšu. Šo drogu iepirks šogad sevišķi daudz. Cena par kg Ls 1,50 līdz 1,80.

Ārstniecības augu iesaiņošana

J. KIRŠTEINE, L. U. lauksaimniecības fakultātes instruktore

Ārstniecības augus var iesaiņot kastēs, mucās, kurvjos un maisos. Mazākus daudzumus var iesaiņot arī papīra kulītēs, vai skārda un stikla traukos. Katra droga jācenšās iesaiņot tā, lai pie uzglabāšanas, pārcilāšanas un pārvadāšanas tā nebojātos. Tos ārstniecības augus, kuŗi viegli lūzt un birzt, iesaiņo kastēs, mucās vai kurvjos, kur tie nevar tikt saspiesti un ir pasargāti no salūzšanas un sabirzšanas. Arī tos augus, kuŗi mitrā laikā viegli atlaižās, ieteicams saiņot vai nu kastēs, vai mucās, bet ne kurvjos un maisos, kur tie vairāk padoti laika maiņu ietekmei. Bet tos augus, kuŗi nav jāsargā no sabirzšanas un salūzšanas, tāpat tos, kuŗiem laika maiņas nekaitē, var saiņot kā kastēs, mucās, tā arī kurvjos un maisos, skatoties, kāds iesaiņošanas veids iznāk lētāks. Mazākos daudzumos ārstniecības augus var iesaiņot arī skārda un stikla traukos. Kastēm, mucām, kurvjiem un maisiem, kā arī skārda un stikla traukiem, kuŗos saiņo drogas jābūt tīriem. Kastes, mucas un kurvjus, kaut arī tie nav šķirbaini un caurumoti vēlams izklāt ar parasto ietinamo papīru. Apdrukātus papīrus, kā vecus laikrakstus un žurnālus ieklāšanai nedrīkst lietot, jo drukas krāsa ir kaitīga iesaiņotai drogai. Tāds iesaiņojums arī neglīti izskatās.

Ārstniecības augus iesaiņojot, labi jāapskata un jāpārliecinas, vai visa iesaiņojamā droga ir pilnīgi izžuvusi, jo iesaiņojot kaut tikai druscin mitru, tās stāvot sabojāsies. Žāvējot ārstniecības augus brīvā gaisā, bēniņos, klētsaugšās, iesaiņošana jāiekārto vai nu pirms pusdienas, vai pēcpusdienā, bet nevis vēlu vakarā vai agri no rīta, kad augi vēsumā ir pārāk atlaidušies, Arī pusdienas karstumā nav ieteicams izdarīt iesaiņojumu, jo droga ir izkaltusi, un pie mazākās pieskāršanās sabirzt. Kaltēs žāvētus ārstniecības augus nevajaga steigties saiņot tūliņ pēc izžāvēšanas, bet gan atstāt pāris dienas neisaiņotus, vislabāki vēsā vietā, un iesaiņot tikai tad, kad droga pie pieskāršanās vairs nelūzt un nebirzt.

Ārstniecības augi jāiesaiņo tad, kad tie ir pilnīgi izžuvuši, bet ne pāržuvuši, un pie iesaiņošanas jārīkojas tikpat rūpīgi, kā pie ievākšanas un žāvēšanas. Drogām ne tikai pēc satura, bet arī pēc izskata jābūt nevainojami labām. tad dārgāk var pārdot. Drogu tirgū lielu vērību piegriež arī glītam iesaiņojumam, tāpēc nedrīkst aizmirst kastes vai mucas izklāt ar ietinamo papīru.

Katrā kastē, mucā, kurvī, maisā, skārda vai stikla traukā, kur iesaiņoti ārstniecības augi, jāieliek zīmīte ar drogas nosaukumu un svaru. Attiecīgā zīmīte jāpiestiprina arī iesaiņojuma ārpusē, lai zinātu, bez iesaiņojuma vaļā taisīšanas, kāda droga un cik daudz. Kastēm un mucām drogas nosaukumu un svaru var uzrakstīt uz vāka, sānos vai galos. Iesaiņojumam (tarai) jābūt iepriekš nosvērtam, lai tīrsvars (netto) būtu zināms pēc kopsvara (brutto svara).

Sacīkstes zemes rakšanā

Agr. J. JĀNĪTIS,
Lauks. darba pētīšanas inst. vad.

MŪSU DARBA RĪKI

Tiecoties pēc pilnības un plašuma, mēs bieži aizmirstam daudz sīkumu, kas nepieciešami šīs pilnības sasniegšanai. Tāpat tas ir arī lauksaimniecības darbā, kur domājot par lielajām mašīnām un ierīcēm, tiek aizmirsti sīkie darba rīki: lāpstas, kapļi, grābekļi un citi. Ikdienas darbā un saimniecībā šie mazie darba rīki spēlē daudz svarīgāku lomu, nekā viena otra mašīna vai ierīce, kuŗu nodarbina tikai dažas dienas vai pat dažas stundas gadā.

Apskatot mūsu patreiz lietotos sīkos darba rīkus, un salīdzinot tos ar agrāk lietotiem, mēs redzam samērā bēdīgu parādību. Darba rīku attīstība nav gājusi uz priekšu, bet gan atpakaļ. Sevišķi tas sakāms par darba rīku roktuŗiem. Agrāk mājās pagatavotiem darba rīkiem: lāpstām, kapļiem, cirvjiem, dakšām, grābekļiem u. t. t., roktuŗus pagatavojot, mēdza izraudzīties šim nolūkam piemērotus kokus, kas izauguši ar līkumu, un šos līkumus attiecīgi pieskaņoja darba vajadzībām. Līdz ar to darba rīks tapa derīgāks, glītāks un parocīgāks, jo to mēdza pielāgot arī cilvēka augumam, nosakot dažādus izmērus dūrēs, sprīžos, pēdās u. t. t. Tagad, kur darba rīku ražošana ir pārgājusi uz darbnīcām un fabrikām, kur roku darba vietā ir stājušās mašīnas, ir atkritusi katra pielāgošanas iespēja. Fabriku ražotie darba rīki, neskatoties uz visiem viņu trūkumiem, ir izspieduši no lietošanas mājās pagatavotos, pateicoties savam l ē t u m a m. Cilvēki pamazām ir pieraduši pie tagadējiem darba rīkiem un ļoti bieži pat nenojauž, kādi trūkumi ir viņa lietotam cirvim, lāpstai, dakšai u. t. t. Reizā ar pierašanu pie fabrikās gatavotiem darba rīkiem, pamazām ir aizmirsusies arī pagatavošanas māka, un tagad mēs lietojam tādus darba rīkus kādus ražo fabrikas. Pret ražošanu fabrikās nebūtu iebildumu, bet sliktums ir tas, ka fabrikants ražo šos darba rīkus tādus, kādus tos iedomājas labus esam, k a u t p a t s t o s n o p i e t n ā d a r b ā, r o k ā n e k a d n a v ņ ē m i s u n a r ī n e ņ e m s. Fabriku ražošanā galveno lomu noteic lētums, jo tā ir mēraukla un līdzeklis ar ko cīnīties savstarpējā konkurencē, bet salētināšanās vienmēr iet uz labuma pasliktināšanās rēķina, un tādā ceļā mēs esam nonākuši pie sliktiem darba rīkiem.

Katram mazpulka dalībniekam nepieciešams darba rīks sava lauciņa apkopšanai ir lāpsta zemes apvēršanai un irdināšanai. Pastāv uzskats, ka nav sevišķas starpības par to, kādam uzdevumam lāpstu lieto. Patiesībā tomēr izšķirība ir ļoti liela. Vispirms, ja lāpsta domāta zemes rakšanai — riolēšanai, tad tai jābūt šaurākai un garākai un galvenais, leņķim starp lāpstas plātni un kātu jābūt samērā mazam, (1-a un 1-b zīm.) turpretim, lāpstai, kas domāta dobju taisīšanai, grants vešanai un izlīdzināšanai, ir jābūt samērā platai, un arī leņķim starp kāta lāpstas plātni ir jābūt lielākam. Turpretim grāvju rakšanai, drenu likšanai, kūdras griešanai un citiem speciāliem nolūkiem ir īpašas lāpstas. Visos gadījumos ir jāpatur prātā, ka lāpstas plātnei un uz tās uzņemtai masai vai vismaz šīs masas smaguma centram ir jāatrodas zemāk par atbalsta punktu, kādam nolūkam kalpo tā roka, kas ir zemāku. Šis ir viens no galveniem noteikumiem, kas jāievēro pie lāpstu iegādāšanās un galvenais, pie kāta ielikšanas. Kāta līkums piedod noturīgumu lāpstai un neļauj griezties laukā no ro-

kām. Šim pašam nolūkam noder arī kāta rokturi, kuŗus mēdz gatavot trijādus. 1. Kātą galā izveido rokturi, vienkārši kāta galu taisni nogriežot un ar nazi noapaļo jot. (1. zīm.) Šāds rokturis, vai pareizāki sakot, — kāts bez roktura nav parocīgs. Tas nepalīdz un neatvieglo lāpstas vai dakšas noturēšanu no griešanās, ja smagums ir vairāk uz vieniem sāniem un nav arī parocīgi strādāt, jo abas rokas ir parallēli uz kāta. Labāka sajūta darbā ir tad, ja viena roka ir stateniski ŗpret kātu, ko panāk, kāta galā iestiprinot īsu šķērskoku — kloķi. Šādā veidā tiek panākts tā saucāmais T veidīgais rokturis (2. zīm.), kas novērš gandrīz visus tos trūkumus, kādi bija taisnajam rokturim. Vienīgi daži iebilst, ka pats kāts, kas atrodas kloķa vidū, apgrūtina aptveršanu ar pirkstiem, kamdēļ par labāku atzīst šī paša zīmējuma trešā attēla (3. zīm.) parādīto D veidīgo rokturi, kuŗa aptveršana saujā ir pilnīga un parocīga. Šos D veidīgos rokturus var pagatavot pilnīgi no koka, vai arī no dzelzs. Ja gatavo no koka, tad kāta galā izlaiž cauri dzelzs kniedi un vidu izgriež laukā. Šī kniede pilnīgi nepieciešama, lai saturētu kopā koka šķiedras, turpretim gatavojot no dzelzs, šis rokturis iznāk parocīgāks un kniedi izlaiž cauri gareniski caur kloķa koku, kas ielikts starp aptverēm. Ja koka D veidīgais rokturis salūst, tad līdz ar to nelietojams paliek arī pats kāts, turpretim šādu dzelzs rokturi var pielikt kuŗam katram kātam.

Iegādājoties lāpstu, sevišķi jāraugās uz to, lai tās kāta ielaidums pašā lāpstā ietu pēc iespējas dziļi un slīpi izbeigtos, pār-

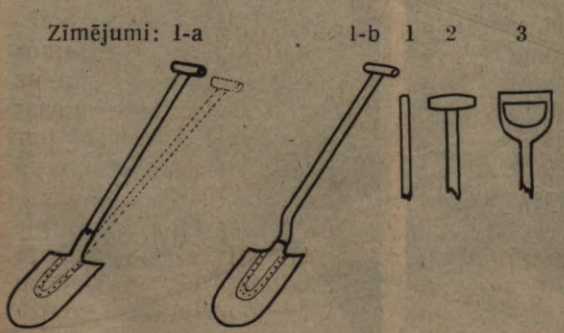

Rokdarbu kursi (Saikavas mazpulkos).

ejot lāpstas plātnei asmenī. Tāpat jāraugās uz to, lai uzminas atliekumi abās pusēs būtu pietiekoši plati, un nekādā gadījumā nepirkt lāpstu bez šiem uzminas atliekumiem, izņemot speciālus nolūkus, kur tas nav vajadzīgs. Tāpat jāraugās uz to, lai lāpsta būtu pagatavota no laba materiāla — tērauda. Mēdz aizrādīt, ka lāpstas pagatavošanai tērauds nav vajadzīgs! Tas ir pilnīgi nepareizi. Pie rakšanas un citiem zemes darbiem tai jāiztur sevišķi liels spiediens; labs materiāls uztur ilgāk lāpstas asumu un samazina pašsvaru.

Kas attiecas uz pašsvaru un vispārīgi uz pārvietojamo svaru ar lāpstu, tad ir pilnīgi zinātniski noskaidrots, ka vidēji spēcīgi attīstīts vīrs visvairāk var padarīt tad, ja lāpsta kopā ar pārvietojamo masu (piem. granti) sver 9,5 kg. Saprotams, ražīgais darbs būs jo lielāks, jo mazāks būs lāpstas pašsvars. Izejot no šī atzinuma ir pieņemts, ka lāpstas svars kopā ar kātu nedrīkst pārsniegt 1,5 kg, bet vēlams, lai tas būtu tuvīni 1 kg. Ja lāpstu pagatavošanai ir ņemts ļoti labs tērauds un kāts pagatavots no piemērota materiāla, tad šo svaru ir iespējams vēl jūtami samazināt. Vēl aizrādams, ka labāk ir izvēlēties lāpstu ar taisnu asmeni, jo tai ir lielākas priekšrocības un plašāka lietošanas iespēja, turpretim apaļajām lāpstām vienīgais labums ir parocīgāka ieduršana zemē.

(Turpinājums sekos).

ZIEDI TELPĀS

I. ZAULS, mājt. instr.

Ir atnākusi sengaidītā vasara. Visas gravas un pļavas, kā bērtin piebērtas, visdažādākiem ziediem. Ir tik daudz krāsu un smaršu! Daba atkal parāda sevi kā vislielāko, nepārspējamo mākslinieci. Visi, kas ciena un mīļo puķes apbrīno šo lielisko krāsu un formu simfoniju. Mēs sniedzamies pēc tās ar skatiem, ar rokām. Mēs plūcam liegos ziedus un laužam smaršojošos ziedu zarus. Nesam tos savās telpās. Plašās istabas un mazie kambarīši — visi top ziedoši, smaršojoši.

Bet, ienesot ziedus telpās, mēs tiem atņemam dabīgo apkārtni. Maigos ziedus vairs neietver sulīgais pļavu zaļums, ziedošais zars vairs nešūpojas debesu zilgmē. Tomēr ar apdomīgu rīcību šos trūkumus varam labot.

Dabīgā skaistuma lielais noslēpums ir h a r m o n i j a — saskaņotība. Tur nav nekā sveša, pretruniga. Viss tuvākā un tālākā apkārtnē viens ar otru sakļaujas, saderas. Šī harmonija tādēļ arī jāievēro ziedu kārtošanā (5. att.). Ziedus nekad nedrīkst iepriekš sakārtot saujā un tad likt vāzē. Vispirms trauku piepilda ar ūdeni, novieto tur, kur tam izraudzīta paliekoša vieta un tad sāk ievietot pa vienam ziedam. Pa lielākai daļai reizē ar ziediem liek pušķī arī viņu dabīgās lapas. Bet dažreiz pievieno arī citu augu lapas.

Vāze ar ziediem mūsu acu priekšā izveido v i e n u k o p ē j u a i n u, tādēļ trauka formai, materiālam un krāsai ir liela nozīme. Ziedi un vāze nedrīkst viens otru pazudināt. Smagiem lieliem, bet vidēji

1. att.

2. att

3. att.

4. att.

5. att.

augstiem ziediem jālieto plata, vidēji augsta vāze (1. att.). Trauslākie ziedi uz gariem, stīviem kātiem prasa sev augstu, slaidu vāzi (6. att.). Mazās zemās puķītes var kārtot tikai lēzenos trauciņos.

Vienmēr jāsaskaņo ziedi ar trauku materiālu. Koksnaini zari vai biezāki, rupjāki ziedi ļoti labi iederas māla vāzēs (8. att.), turpretim maigi ziediņi ar trausliem kātiem iekļaujas smalkā stiklā (2. att.). Puķu karaliene — roze ir viscēlāka mirdzošā kristallā (9. att.).

Jābūt ļoti uzmanīgam, lai ziedu un vāzes krāsa nebūtu kliedzošā kontrastā. Piem. zilā vāzē nekad nevar likt zaļus zarus. Tāpat nepareizi būtu kārtot dzeltenā vāzē sarkanus ziedus. Bet ļoti labi harmonē sarkani brūnā krāsa ar zaļo vai zilo, zilā ar sārto u. t. t.

Griestos ziedus šķiro divās lielās grupās — vieni ir lauku, otri dārzu. Pirmos var kārtot lielos puduros, tā izceļot viņu krāsu — purenes, vizbulītes (4. att.), turpretim kultivētie dārza ziedi ir iespaidīgāki, ja tie

6. att.

7. att.

8. att.

9. att.

Ziediem rotāts mazpulka dalībnieka rakstāmgalds

salikti pa vienam vai tikai daži vienā traukā (3. att.). Bet kā vienā, tā otrā pusē var būt arī izņēmumi. Bez tam lauku puķes var kārtot dažādas šķirnes vienā pušķī (gan uzmanīgi), jo tās jau dabīgi pļavās aug juku jukām, bet kultivētos ziedus nekad nevar vienu ar otru jaukt. Vienīgi krāsa dažām puķēm var būt sajaukta — piem. puķu zirniši.

Visbeidzot — labi sakārtotais ziedu trauks ir jānoliek pareizā vietā. Jāizvēlas pareiza aizmugure, piem. gaišiem ziediem — tumša un otrādi (7. att.). Tāpat svarīgs ir apgaismojums. Gandrīz visi ziedi izskatās daudz jaukāki saules staros. Bet zaļi zari vienu otru reizi var atdzīvināt telpas drūmos kaktus. Raibos ziedu pušķus, sakārtotus lielākos, smagos traukos, ir patīkami skatīt no tālienes un augstākā vietā. Zemie ziediņi acij vispatīkamāki galda augstumā vai drusku uz vienu vai otru pusi, piem. gaiļpieši, maijpuķītes u. t. t.

Lai „sagūstītie" ziediņi mums ilgāk smaidītu, lai viņu galviņas tik drīzi nenoslīgtu uz leju, tad tie mums vienmēr rūpīgi jākopj. Visas griestās puķes jāsargā no caurvēja, vāzēs ik dienas jāmaina vai jāpapildina ūdens. Ir ļoti vēlams puķu ūdenim pielikt drusku salpetri. Bet kad mūsu mīļie draugi ir savu laiku pārdzīvojuši, sevī saplakuši, novītuši, tad šķirsimies no viņiem nekavējoties. Labāk telpas bez ziediem, nekā ar novītušiem, neglītiem ziediem. Mūsu istabās lai būtu vienmēr svaiga, dzīvinoša zaļās pasaules elpa.

Darbam piemērotu tērpu!

A. BRASTIŅA, mājt. instr.

Mūsu meitas kaunējās
Darbos iet pastalām,
Tās apāva, tās apvilka
Peļu ādu zābaciņus. T. dz.

Šīs tautas dziesmas vārdi nedrīkst zīmēties ne uz vienu mazpulka dalībnieci. Darbā ejot jātērpjas darbam piemērotās drēbēs. Nekad nekautrējaties no darba tērpa. Darbu strādājot nedrīkst vilkt mugurā svētdienas drānas, kas ātri nosmērējas un nav tik viegli iztīrāmas. Kas darbā iet ar piemērotu darba tērpu, tam arī svētku drānas tik ātri nenonesājās un nav jāžēlojas par līdzekļu trūkumu to iegādei. Skolēni, pārnākot mājās no skolas, nestrā-

Meitenēm piemērotas darba bikses

dājat nekad mājas darbus ar tām pašām skolas drānām. Ja tās pašas drānas valkāsit mājās pie darba un skolā, tad tās nekad nebūs spodras, tīras un ātri kļūs nepatīkamas kā pašiem, tā arī citiem ļaudīm.

Darba tērpam jābūt higieniskam, lai neaizkavētu gaisa pieplūšanu ķermenim. Vasarā tas nedrīkst būt par karstu un ziemā par aukstu. Drāna nedrīkst uzsūkt mitrumu un dažādus izgarojumus. Tērpam jābūt ērtam, lai neapgrūtinātu kustības, bez jostas, bez liekām pogām un rotājumiem, un viegli mazgājamām.

Darba tērpa izgatavošanai ieteicami kokvilnas audumi. Audumiem jābūt izturīgas šķiedras, ar glītu auduma rakstu, neuzkrītošā krāsā.

Linu drāna vēlama darba tērpam vasarā, karstā laikā vilnas drāna nav piemērota darbam. Vilnas audumi uzsūc arī traipus un dažādas smakas, kas nepatīkami ož, un bieži mazgājot vilnas drāna ātri nolietojas.

Meiteņu darba kleitiņas (1. zīm.) vēlams pagatavot no pusaudekla, kas ir lēts, ļoti izturīgs, labi mazgājams un nezaudē krāsu. Drāna izmaksā Ls 1,15 metrā un čaklai darba darītājai līdz 16 gadiem, drāna vajadzīga apm. 4 metri. Kleitiņa jāšuj ērta, jo pirmo reiz mazgājot, tā saraujas.

Meitenēm darbā nepieciešams arī priekšauts (sk. 2. zīm. un att.). Neaizmirstat nekad, darbu sākot, pielikt priekšautiņu, jo tas aizsargā tērpu no traipiem. Priekšautiņu ļoti labi var pagatavot no mājās austa pusaudekla vai pirktās drānas.

Priekšautiņu var atvietot ķitelis. Ķiteļi var būt balti, zili, gaŗām un īsām piedurknēm. Lai ķiteli varētu nēsāt kā gaŗām, tā īsām piedurknēm, tad ieteicams to šūt ar gaŗām piepogājamām piedurknēm. Ziemā, aukstā laikā, ķitelis ieteicamāks nekā vasarā karstā laikā, jo ķitelis pagatavots

2. att. 3. att.

no biezāka audekla, vairāk karsē — nekā ērta kleitiņa ar priekšautu.

Ērts un praktisks tērps meitenēm kūts un dārza darbos ir audekla biksītes. (sk. 3. att.)

Biksītes pagatavo no tumši zila audekla. Pērkot drānu, jāskatās, lai tā nekrāsotu. Biksītes jāšuj ērtas, ar savilktiem bikšu galiem, lai aizsargātu miesu no netīrumiem. Pie biksītēm nēsā blūzīti ar gaŗām piedurknēm pie kūts darbiem, un īsām — dārzā stādājot. Galvas segai der lietot plānu drāniņu. Darba apaviem jābūt ērtiem un zemiem papēžiem.

Mazpulku dalībnieces, pastāstait par darba tērpiem saviem vecākiem. Lūdzat vecākus, lai viņi atbalsta jūs un dod jums iespēju iegādāties darba tērpu. Ja jums ir iespēja, tad čakli vien ķeraties pie darba un kamēr vēl nav sākušies lieli darbi laukā — darinat sev darba tērpu.

1. zīm.

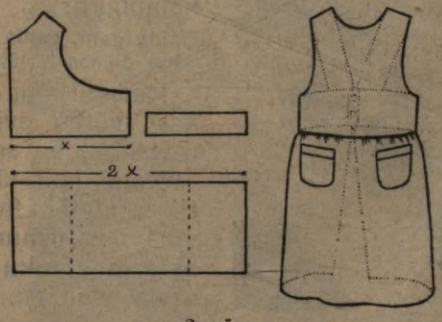

2. zīm.

JĀŅI

M. ĶENČIS

Jāņa tēva galds

Meži un pļavas tērpušies savos viskrāšņākos tērpos — visur ziedu pārpilnība un liela dažādība, vēstot Jāņu dienas tuvošanos. Ar Jāņiem lauku sētās noslēdzas pavasaŗa darbu posms. Pēc Jāņu nosvinēšanas jāķeras pie jauniem darbiem, kas kā gaŗa pērļu virkne saistīti un nepārtraukti rit līdz rudenim.

Katriem svētkiem ir savs īpatnējs daiļums. Katras mazpulka dalībnieces uzdevums ir ienest šo daiļumu pelēkā dzīvē, glabāt un godā celt mūsu tautas vecās tradicijas un parašas. Un visi mājīnieki ar prieku palīdzēs, cik tas stāvēs katra spēkos.

Mājas tēvs un mājas māte ir tie, kas gādā par visu miesīgo labklājību, jaunieši rotā māju, sētu un sevi, lai godam varētu sagaidīt Jāņus:

Gan pazinu to sētiņu, Liela ēka, maza ēka,
Kur bij daudz jaunu puišu, Viss ar pušķi galiņā!
(T. dz.)

Visa daba nāk šiem sētas pušķotājiem talkā, zeļ, smaržo un zied, lai priecīgos svētkos varētu izdaiļot katru, arī visdrūmāko mājas stūrīti, visvienkāršāko svētku galdu, izsaucot smaidu arī visnopietnākā sejā.

Līgotājiem klātais galds

Nevienā mājā nedrīkst trūkt smaršojošo bērzu meiju, ar kuŗām rotā vārtus, durvis, istabas un klētiņas, gultas un logus. Grīdas kaisa smalki sakapātām kalvēm, kuŗu svaigais īpatnējais arōmāts saplūst ar citu ziedu maigo smaršu. Gaŗās kalves ievietotas lielos māla podos un krūzēs, kas novietoti istabas stūŗos, krāšņi rotā telpas. Galdus Jāņu dienā rotā lauku puķēm un ozola zariem. Lai gan saka:

Visa laba Jāņu zāle,
Ko plūc Jāņu vakarā, —

tomēr latviešu mājās nedrīkst trūkt kupls ozola vaiņags ar ko rotāt svētku gaviļniekus, namus, telpas un galdus. Tautas dziesmā teikts:

Es savam Jāņa tēvam Lai tam auga kumeliņi
Doš' ozola vainadziņu. Zemi, resni kā ozoli

Bez zariem un bērzu kociņiem, Jāņos visas telpas tiek rotātas apaļiem vaiņagiem — simbolizējot apaļo sauli, kad tā visaugstāki uzkāpusi debesu jumā. Līgotāji, paši rotājušies vaiņagiem, rotā arī sieru un raušu devēju — mājas māti un miestiņa raudzētāju — mājas tēvu

Par gadiem Jānits nāca;
Kā mēs Jāni gaidīsim?
Sildam pienu, cepam raušus,
Pinam krāšņus vainadziņus. (T. dz.)

Vaiņagus pin raibu raibos no visām pļavu un dārzu puķēm. Čaklākie vaiņagu pinēji ir mazie jautrie ganiņi, kuŗi bieži vien ar bērzu zariņiem rotā arī savu ganāmpulku:

Gaida gani, gaida govis, Gani gaida siera, piena,
Jāņa dienas atnākam: Govis bērza vainadziņa.

Kad viss ir uzposts un izgreznots, sākas svētku svinēšana. Jautri skan līgo dziesmas, un spoži mirdz Jāņugunis.

Kam Jāņi jāpavada pilsētā, tas nesajūt tik spilgti šo svētku romantiku, bet viņš var uzburt sev mazu svētku illuziju ar raibu lauku puķu pušķi, bērza zaru un ozola vaiņagu. Svinēsim priecīgus Jāņus!

Mazpulka dalībnieka pienākumi vasarā

Agr. K. ĶIRSIS

Mazpulka dalībniekam visu vasaru ar lielāko rūpību jāseko augu attīstības gaitai savā lauciņā, neaizmirstot tos augu apkopšanas paņēmienus, kas norādīti mazpulka sanāksmēs jau pirms darbu uzsākšanas un arī „mazpulka dalībnieka vadonī."

Lai veicinātu kultūru ātrāku attīstību, spēcīgāku augumu, labāku cerošanu un iegūtu lielāku ražu, tad jādod virsmēslojums mākslīgo slāpekļa mēslu vai vircas veidā. Virsmēslojumam noder: čiles, kaļķa, natrona salpetri un nitrofoska. Slāpekļa mēslu devums atkarājas no kultūras, zemes sastāva, iepriekšējā mēslojuma u. c. apstākļiem un svārstās no 2—4 kg uz 100 m². Virsmēslojumu labāk dot 3—4 devumos, lai augi to spētu pilnīgāk izmantot, jo lieko slāpekli zeme grūti saista, tas viegli var izskaloties. Pēc virsmēslojuma izsēšanas, nepieciešams to ierušināt zemē, tāpat pēc vircas izlaistīšanas zeme katrreiz jāuzirdina. Vircu nedrīkst laistīt sausā saulainā laikā, bet vislabāk lietus dienās, vai agri rītos un vēlu vakaros. Virsmēslojums visiem kultūraugiem jāizdara līdz 15. jūlijam, jo vēlāk dotais mēslojums stipri novilcina augu nogatavošanos un pasliktina ražas īpašības.

Tāpat arī mazpulku dalībniekiem — lopkopjiem visu vasaru, kad lielākā daļa mazpulku dalībnieku ir brīva no parastiem skolas darbiem, ar lielu rūpību jāvēro sava audzējamā dzīvnieka attīstība, vienmēr atzīmējot grāmatvedībā visas vajadzīgās ziņas. Sevišķi vēlams, lai mazpulku dalībnieku vidū rastos vairāk zirgaudzētāju, kas vēlētos sākt savu kumeliņu audzēt. Katrā ziņā jācenšas izmantot lielā pretimnākšana no veco zirgaudzētāju puses, dāvinot brīvaplecinājumus ar vaislas ērzeļiem mazpulku dalībnieku pievestām ķēvēm. Latvieši jau senos laikos ir bijuši labi zirgaudzētāji un tādiem tiem jābūt arī turpmāk. Tādēļ mazpulku jaunatni še sagaida pateicīgs darba lauks, jo zirgu Latvijā vēl vienmēr trūkst un tie jāieved no kaimiņu valstīm.

Katram mazpulka dalībniekam jāapmeklē visas mazpulka vasaras sanāksmes, jo sevišķi vasaras laikmetā jāinteresējas par kultūru audzēšanu, kopšanu un jāsagatavojas varbūtējām nelabvēlībām sava darba gaitās. Sevišķi jāievēro, ka visiem dalībniekiem neiztrūkstoši jāapmeklē tās sanāksmes, kurās piedalās mazpulku inspektors, lai tuvāk noskaidrotu visus nepieciešamos jautājumus mazpulka darbā un dzirdētu aizrādījumus turpmākai darbībai.

Šinis sanāksmēs arī jāuzrāda „dalībnieka vadonis-grāmatvedība", lai varētu pārliecināties par ierakstījumu pareizību un glītumu. Lai gan šīs sanāksmes bieži vien iekrīt darba dienās, tomēr jācenšas tā iekārtoties, lai tās varētu apmeklēt. Arī dalībnieku vecākiem jāsaprot, ka

Mazpulka dalībnieces mājturības kursos

šajā vienā dienā mazpulka dalībnieks tiek gan atrauts no tekošā saimniecības darba, bet tomēr daudz strādā, lai krātu zināšanas rītdienas darbam.

Tiem mazpulku dalībniekiem, kas pa vasaru izbraukuši ārpus sava mazpulka darbības rajona, vai nu no pilsētām uz laukiem, vai arī praksē vai apmaiņā citā apvidū, jāpiesakās pie tuvākā mazpulka vadītāja un jāpiedalās visās tuvākā mazpulka sanāksmēs, sacīkstēs u. t. t., jo, projām braucot, būs vajadzīgs mazpulka vadītāja apliecinājums, cik aktīvi katrs ir piedalījies mazpulka vasaras darbā. Tā tuvāka, sirsnīgāka un vienotāka kļūs visa mazpulku dalībnieku saime, jo katrs zinās, ka, lai nu kurā Latvijas novadā vai pilsētā nedzīvotu, visur ir draugi, kopēji mērķu un centienu pildītāji. Dalībniekiem, kuri vai nu darba, vai citu apstākļu dēļ nevar apkopt savu lauciņu, jāstrādā vienā vai otrā lauksaimniecības pētīšanas darbu nozarē, ievērojot mazpulku iekārtas un darbības noteikumus, lai rudenī katram būtu kāds reāls vasaras darba pierādījums.

Mazpulku dalībniekiem jāpiedalās arī vietējās lauksaimniecības vai mājsaimniecības darbu sacīkstēs, lai pārbaudītu savas spējas un veiklību, lai mācītos jaunākos un izdevīgākos paņēmienus darbā un dažādu darba rīku pielietošanā.

Mazpulka sarīkojamās pieccīņu sacīkstēs jāpiedalās katram dalībniekam, lai mērotos spēkos un apķērībā ar pārējiem dalībniekiem, pārliecinātos par savu darba izpildījuma veiklību un izpratni, salīdzinātu to ar pārējiem, mācītos novērtēt un atzīt citu darba prasmi, un arī pats piesavinātos lietderīgākos un katram gadījumam piemērotākos darba paņēmienus.

Ļoti ieteicamas vasaras laikā ir ekskursijas sava mazpulka robežās, apskatot līdzdalībnieku lauciņus un mācoties novērtēt viņu darbu, vai arī uz kaimiņu mazpulkiem. Tāpat apkārtnē atrodošās priekšzīmīgās saimniecības un izmēģinājumu iestādes sniedz ekskursantiem daudz vērtīgu norādījumu. Redzētais vienmēr atstāj paliekošāku iespaidu, nekā dzirdētais vien. Bez tam ekskursijas veicina sabiedriskumu, jo šādā ceļā ekskursantiem visizdevīgāk iepazīties ar savu tuvāko un tālāko apkārtni, ar tās sabiedriskām un kultūrālām vērtībām un vēsturiskām piemiņas vietām.

Sevišķi jāievēro, lai neviena mazpulka ekskursija nenotiktu, kur pa ceļam neapmeklētu arī kādu mazpulku, kur neredzētu citu jauniešu darbu un sadzīvi. Ekskursijas var sarīkot autobusos un izbraucot pa dzelzceļiem vai kuģiem, bet priekšroka dodama ceļojumiem kājām, vai ar divriteņiem, jo tā tuvāk var iepazīties ar mūsu skaistās dzimtenes dabu un arī izbaudīt visus tās jaukumus. Sevišķi pilsētu mazpulkiem vēlams ekskursijās doties kājām, iepriekš sazinoties ar ceļa maršrutā esošiem mazpulkiem, pie kuriem atpūsties un pārnakšņot. Ceļojot kājām, jaunatne mācīsies saprast un izjust mūsu lauku rasoto rītu, saulainās pusdienas un rāmā pievakara burvīgumu, iepazīsies ar saules lēktu un rietu brīnišķīgajām ainavām mūsu dzimtenes kalnājos un lejās. Arī katru vietu un katru pasākumu tā varēs pamatīgāk apskatīt un izpētīt, nekā steigā ar autobusu joņojot no vienas vietas uz otru, nekur ilgāk neuzkavējoties, un visur līdzi paņemot tikai paviršus iespaidus, kas, ātri nākuši, arī ātri izzūd. Ekskursiju maršruti nekad nav jāsastāda pārāk gari un plaši, bet gan labāk rīkot īsākas ekskursijas un vairākas reizes pa vasaru.

Ekskursija nekad nedrīkst izvērsties tikai par izpriecu ar sekojošu nogurumu, bet tai vienmēr jāsniedz jaunatnei veselīga izprieca kopā ar vērtīgām atziņām un pieredzējumiem, lai stiprinātu jaunatnes garu un darba, dzimtenes un savas tēvzemes mīlestību.

Karoga svētkos

Plīvo baltzaļais karogs jaunatnes vidū,
Sirsnīgi izplūst lūgšanu balsis.
Pretī dievišķam altāram baznīcas vidū
Paceļas zvērastam rokas un sirdis.

Ko zvērēju šodien es bērnības gados,
To pildīšu cītīgi tagad un mūžam —
Par dārgās tēvijas plaukstošām druvām
Es atdošu sirdi un asinis ķīlām.

Tekla Viļuma,
106. Kastiru mazpulkā

Par apaviem

Dr. R. PAVASARS

Vecos laikos cilvēki nevalkāja tādus apavus kā tagad. Toreiz apavi nebija piemēroti modei, bet gan praktiskām vajadzībām. Raugoties no praktiskās puses redzam arī 2 galvenās apavu grupas. Viena ir ziemeļnieku grupa, otra dienvidnieku. Ziemeļnieku apavi noder kāju pasargāšanai no aukstuma. Viņu apavi pagatavoti no siltām kažokādām. Gari, mīksti apavi, bez cietas zoles un bez papēža raksturo šo grupu. Šādus kažokapavus redz eskimosiem vēl šinīs laikos. Arī mūsu tūbu zābaki pieder pie šīs silto apavu grupas.

Pilnīgs pretstats ir dienvidnieku apavi. Viņiem apavi vajadzīgi, lai pasargātu pēdu no tuksneša karstām smiltīm un klinšu asām šķautnēm. Visbiešāk tiek lietotas vienkāršas koka zandāles. Šādas zandāles pastāv no koka zoles un dažām ādas siksniņām, saturēšanai. Savu uzdevumu viņas veic.

Vidus laikos Eiropā lietoja mīkstus apavus no drēbes vai ādas. Tādas pazoles, kā tagadējiem apaviem, nepazina. Arī papēži bija kas svešs. Tā tad šos vidus laiku apavus varētu salīdzināt ar mūsu rīta kurpēm, bet nevis ar apaviem.

16. gadu simteņa beigās Francijā piepeši sastopam jau mūsu modernos apavus. Arī citās valstīs sākās moderno apavu uzvaras gājiens, un drīz tie ir visā civilizētā Eiropā.

Ko mēs prasam no apaviem? Apaviem labi jāsēž un pareizi jāatbalsta pēda. To tie panāk ar savām atsevišķām sastāvdaļām. Apavi sastāv no virsādas, kuŗa sedz pleznu un no kapes, kuŗa aptveŗ papēdi. Apakšā redzam stingro zoli un papēdi. Starp zoli un papēdi apavi ir kustīgi, tur atrodas apavu locītava.

Vispirms par virsdaļu. Virsādai jābūt stingrai. Apavi nedrīkst būt ne par šauriem, ne par platiem. Daudz biežāk pēdas tiek bojātas no pārāk platiem apaviem, nekā no pārak šauriem. Virsādai labi jāaptver plezna. No mugurpuses ap papēdi to izdara cietā kape. Caur to pēda dabū 2 atbalsta vietas — priekšpusē un mugurpusē. Pēdu var salīdzināt ar atsperi, kuŗa tiek atbalstīta no abiem galiem. Ja šo atsperi no virspuses mēģina saspiest, tad atbalsti galos atsperei neļauj izstiepties. Tā tad šīs atbalsta vietas palīdz atsperes darbībai. Tāpat tas ir arī ar apautu pēdu. Ja apavi pareizi sēž, un nav par platiem vai arī par šauriem, tad darbības palīdzība ir lielāka. Pēdu darbības iespēja tiek kāpināta. Aiz tā iemesla stāvēšanai un arī tālākiem gājieniem izvēlamies apavus, kuŗi labi sēž un labi atbalsta pēdu abos galos. (Nekad pirksti nedrīkst pieskārties pie apavu gala!)

Zoles gatavo no cietas ādas. Cietas zoles sevišķi nepieciešamas iešanai pa cietu virsmu (asfalts, šoseja), mazāk iešanai pa mīkstu virsmu (lauku ceļi, mežā). Krievu kareivis gāja kaŗā ar ūdenszābakiem, un samērā mīkstu un plānu zoli. Krievijā nebija pirmklasīgu asfaltētu šosēju, un tā tad arī kaŗa-

spēka apavi piemēroti apkārtnei. Citādi tas bija Rietumu valstīs. Angļu karaspēkis gāja karā ar šņorzābakiem, kuŗu zoles bija sevišķi cietas un piedzītas naglām. Mēs 1919. gadā viņus saucām par „tankiem" un ne bez pamata. Tādas pašas cietas naglotas zoles redzam vācu kareivju apaviem, kuŗi bija īsi ūdenszābaki.

Svarīga sastāvdaļa ir papēdis. Ņemsim atkal to pašu salīdzinājumu ar atsperi. Redzam, ka pēdas atsperes tiešais turpinājums iet caur papēdi (sk. zīm.). Jo augstāks papēdis, jo gaŗāks būs šis atsperes turpinājums. Pēdas elasticitāte ar to aug. Tādēļ, arī redzam sievietes elastisko gaitu ar augstiem papēžiem. Cits ir jautājums, vai tāda pārāk elastīga gaita ir arī veselīga. Ja salīdzina apautā pēdā iezīmēto atsperi zemam un augstam papēdim, tad redzam, ka pēdējā atbalsta punkti pārāk tuvināti — atspere tā tad pārstiepta. Šāds stāvoklis nav veselīgs, jo visu atbalstu no papēža pārnes uz priekšpleznu, kuŗa tik smagam uzdevumam nav sagatavota.

Vēl viens ļaunums piemīt augstiem papēžiem. Šādi papēži top taisīti šauri, lai nebojātu izskatu un nepalielinātu kurpju svaru. Saprotams, ka šaura papēža atbalsta virsma ir ļoti niecīga. Niecīgais atbalsts neļauj kājai uz reiz droši nostāties, bet pēdai jāizliecas uz iekšu, lai noturētos uz vietas. Atbalsts tā tad nav stabīls. Tādēļ no kājas muskuļiem tiek vairāk prasīts. Muskuļu darbība pastiprināta. Līdz ar to arī nogurums iestāsies ātrāk.

Arī vēl cits ļaunums piemīt augstiem papēžiem. Stilba mugurpusē atrodas lielā Achilla cīpsla. Šīs cīpslas piestiprināšanas vietas, ejot ar augstiem papēžiem, ir tuvinātas. Kā sekas tam — cīpsla var saīsināties. Šī saīsinātā cīpsla ir par iemeslu pamazinātai kustību brīvībai pēdas locītavā. Pēdu nevar tik daudz atliekt atpakaļ. Tas ir par cēloni atkal tam, ka nevar vairs valkāt bezpapēžu rīta kurpes, vai arī iet basām kājām. Pēda izlieksies uz leju un arī uz iekšu. Tādu pēdu mēs medicinā saucam par zirga pēdu, jo galvenā atbalsta virsma nav vairs papēdis, bet pirksti, kā tas ir zirgiem.

Plakanās pēdas, zirga pēdas un citi pēdu kropļojumi ir bieži nepareizu apavu sekas.

Tagad jājautā, cik augsts drīkst būt papēdis, lai nebojātu kājas. Pilnīgi bez papēža pa cietu virsmu iet nedrīkst. To mēs jau zinām. Caurmērā jārēķina, ka papēdim jābūt augstākam, jo augstāks ir pēdas velvējums un otrādi, jo zemāks velvējums, jo zemāks papēdis. Ir izrēķināts, ka piezema velvējuma papēža augstums nedrīkst pārsniegt 3 cm (pareizāki 2,96 cm) un pie stipri augsta velvējuma nedrīkst pārsniegt 4½ cm (pareizāki 4,32 cm). Starp šiem 2 skaitļiem atrodās papēža augstums normāli velvētai pēdai.

Stingrāks saturs pēdai ir, ja valkā zābakus, kas apņem arī pēdas locītavu. Tādēļ bērniem ar vāji attīstītām pēdām un vājiem muskuļiem labāk dot zābakus. Kājai būs labāks saturs un nevarēs attīstīties X-pēdas, pie kuŗām pēda nosverās uz iekšu, pieskaroties pie zemes arī pleznas iekšmalai, kā tas ir pieaugušo plakanām pēdām.

Zābakus ieteiksim arī pieaugušiem, ja viņiem stāv priekšā lielāki gājieni, kā tas ir ekskursijās un tamlīdzīgos gadījumos.

Darba sievietei, kuŗai visu dienu jābūt uz kājām, ieteiksim šņorkurpes ar mazu papēdi, kuŗš tomēr nedrīkst būt zemāks par 2½—3 cm. Tas sevišķi attiecās uz tādiem arodiem, kas prasa stāvēšanu, kā fabrikās strādniecēm pie mašīnām un arī apkalpotājām restorānos, kinematografos.

Ir nepareizi, ka daži darba devēji neatļauj savam personālam valkāt pareizus apavus, kā tas ne vienu reizi vien ir atgadījies. Nav jāraugās uz to vien, lai apavi būtu skaisti, bet lai ar apaviem varētu arī labi iet, un tā savu maizi pelnīt. No nepareiziem apaviem cēlušās slimības gŗūtāk ārstēt, nekā no kāju slimībām izbēgt, jau laikā apaujot pareizus, veselīgus apavus.

Uz darbu

Lai uz darbu vienmēr ejot,
Dziesmas skandinam —
Un lai dziemu skaņas gaišas
Līgo pāri lejām, tām,
Kur mēs takas ieminam.

Jēkabs Mačs,
479. Galgauskas-Kropas mazpulkā

Darbs tautas dziesmās

NELLIJA VANAGA, 544. Adulienas mazpulkā

„Druvā iemu, druvā teku,
Druvā man visi prieki:
Druvā man saule lēca,
Druvā saule norietēja."

Senie latvieši vienmēr bijuši saistīti pie zemes. Dienā viņi gājuši kungu gaitās, bet pa tumsu strādājuši savos laukos. Un tomēr, arī pa naktīm strādājot, viņu lauki bieži ir palikuši neapstrādāti. Bet par to mūsu senči nenoskumst! Citu gadu viņi cenšas visu padarīt, un, uzcītīgi strādājot, arī ieguva, ko gribēja. Bāliņš priecājas, ka viņa māsiņas skaisti dzied strādādamas:

„Es savām māsiņām
Pa pūram linus sēju;
Man patika klausīties,
Skaisti dzied ravēdamas."

Arī citu sētu ļaudīm patīk klausīties, ka meitas, čakli strādādamas, dzied:

„No tālienes vien pazinu,
Kur strādīgas mātes meitas:
Lai darīja, ko darīja,
Dziedādamas vien darīja."

Arī māsas priecājas par brāļa uzkoptiem laukiem un to bieži uzslavē:

„Bāliņ, tavi rudzu lauki
Viļņoties viļņojās:
Kalniņā stāvēdama,
Otras malas neredzēju."

Arī pēc neveiksmēm dziesma ir tā, kas stiprina. Kaut arī smags slogs sirdi māc un grūti darbi jāpadara, dziesma dod atspirdzinājumu:

„Vai tādēļ nedziedāt,
Ka man bija grūts mūžiņš?
Dziedādama, lustēdama,
Grūtos darbus padarīju."

Mūsu senči nav cilvēki, kas domātu, kā tikai laiku kautkā garām palaist, bet viņi ceļas jau tumsā un iet uz tīrumu strādāt. No rīta agri celdamies, viņi nav saīguši, bet ceļas priecīgi un pie darba stājas dziedādami:

„Kas guļ miegu, lai guļ miegu,
Lai guļ miegu raudādams;
Kas dar' darbu, lai dar' darbu,
Lai dar' darbu dziedādams."

Mazais kamoliņš

Deja — M. Lasmane

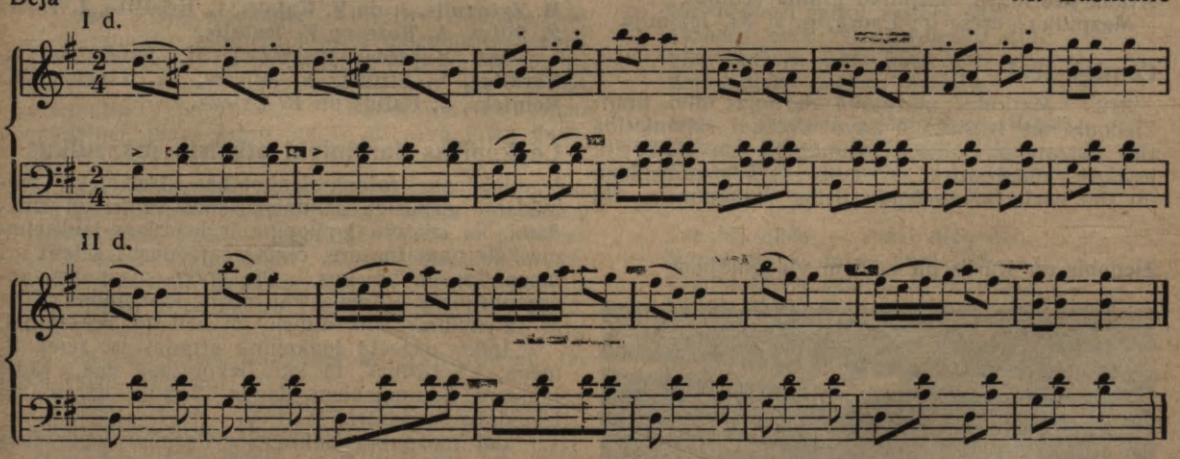

Izejas stāvoklis: neierobežots dejotāju pāru skaits saņemas rokās un izveido lielu loku, jeb dārziņu. Tad visi palaiž rokas vaļā un katra pāra zēns un meitene pagriežas (z. uz labo, m. uz kreiso) ar sejām viens otram pretī. Meitenei iznāk nostāties atmuguriski pa dejas loku.

Izpildījums: I. mūz. d. meitene, sākot ar labo kāju, dejo atmuguriski 8 polkas soļus pa dejas loku, rokām atdarinot dzijas kamoliņa tīšanu, itkā aicinot zēnu sev līdz. Kamoliņš jātin uz sevi. Zēns tai laikā sānos iespraustām rokām, sākot ar kr. kāju 8 polkas soļiem seko meitenei.

II mūz. d. katra pāra z. un m. nostājas blakus (z. apliek meitenei l. r. ap vidukli, kr. rokā saņem meitenes l. r. izstieptas) un dejo 8 polkas soļus pa dejas loku, zēns sāk ar kr. k., m. ar labo kāju.

Tad deju sāk no jauna, jau tūliņ nostājoties viens otram pretī. Loka veidošana sākumā vajadzīga, lai dejotāju pāri ieņemtu vienādu atstatumu viens no otra.

MAZPULKU DZĪVE

Lugu mazpulks Igaunijā

Pirmais latviešu mazpulks ārzemēs

Igaunijā, Lauru kolonijā pie Lugu latviešu pamatskolas agr. Anna Pāvuls nodibināja latviešu mazpulku ar 20 dalībniekiem un dalībniecēm. Kā vadītāja palīgi strādā skolotāji L. Birziņa un R. Pelsis. Mazpulka priekšniece ir Elza Lasna. Mazpulks reģistrēts Igaunijā š. g. 6. aprīlī un to iesvētīja š. g. 29. maijā Mazpulks nodarbojas ar laukkopību un 20 dalībnieki uzsākuši Leghornas vistu audzēšanu,

Mazpulks lasa mūsu žurnālu „Mazpulks" un strādā pēc mūsu mazpulku grāmatvedības.

Mazpulka adrese ir: Laura, p. k. 34, Igaunijā.

Centīgi zēni

312. Matkules mazpulkā darbojas divi brāļi: Ziedonis un Kārlis. Savu vecāku saimniecībā tie, mazpulka vadītāja uzmudināti un pamācīti, iesākuši nodarboties ar ogulāju stādu audzēšanu un šinī darbā ir sasnieguši lielus panākumus. Abi brāļi izaudzējuši tikdaudz Imulas ķiršu, jāņogulāju (balto, sarkano un melno) un Sabiles vīnogulāju stādus, ka tos pārdodot ieguvuši krietnu summu naudas. Mazais Ziedonis un Kārlis, lai gan daudz ko dzirdējuši par Rīgu, nav tomēr galvas pilsētā nekad bijuši un ļoti vēlās to redzēt. Daļu no saviem ieņēmumiem viņi izdevuši par dažiem darba rīkiem, bet ar atlikumu paši ar savu naudu brauc tēvam līdz uz Rīgu, lai iepazītos ar skaisto galvas pilsētu. Apskatījuši Rīgā brāļu kapus, skaistos dārzus, lepno dzelzs tiltu un citas vietas, atpakaļ braucot tie apstājās arī Rīgas Jūrmalā, lai redzētu pirmo reiz savā mūžā plašo jūru. Tas atstāj lielisku iespaidu uz jaunajiem censoņiem. Mazie zēni jutās bezgalīgi laimīgi par redzēto, un lepni, ka visu to guvuši par pašu pelnīto naudu, izaudzējot un pārdodot ogulāju stādus.

Ziedonis un Kārlis pie saviem vīnogulājiem

Sarkanbaltsarkanie karogi plīvo

Valsts karogus no jauna iegādājušies šādi dalībnieki:

221. Stružānu-Salas mazpulkā: **E. Lācis.**

233. Barkavas mazpulkā: **A. Justovičs** un **M. Pērkons.**

459. Vecgulbenes-Blomes mazpulkā: **V.** un **A. Dzilnas, E.** un **M. Šķenderi, E.** un **R. Lāči, E. Rudīte, A. Tiliņs** un **J. Miezītis.**

549. Ugāles-Māteru mazpulkā: **K.** un **Z. Lejasmeiers, K.** un **F. Priekulis, V. Čaće, P. Sprogis, A. Trams, F.** un **K. Zīle, A. Voldiņš, A. Ozoliņš, M. Zvingulis, J.** un **V. Kajaks, L. Kristlibs, J. Teibe, Ž. Siliņš, A. Bože** un **E. Rutulis.**

582. Kapsēdas mazpulkā: **H. Jaunbrūns, R. Kārkliņš, V. Strīķis, A. Šnicers, A. Timbers, K. Reinieks, J. Galiņš** un **E. Zviede.**

Lopkopības darbinieki atbalsta mazpulkus

Rūjienas rajona lopkopības darbinieki, sekmēdami vispusīgu saimniekošanas veidu un zinādami, ka izkopta lopkopība ir ienesīgas lauksaimniecības pamatnozare, cenšas šajā darbā saistīt arī mazpulku dalībniekus. Pie Ipiķu mazpulka noorganizējusies Rūjienas raj. pirmā lopkopības grupa ar 12 dalībniekiem kumeļu un liellopu audzēšanai.

Ipiķu pagastā lopkopība atrodas uz zema līmeņa, kā ražības, tā lopu izkoptības ziņā, tādēļ jauniem līdumniekiem daudz darāma darba, lai izveidotu šo nozari.

Lai mazpulku dalībnieku darbību lopkopības nozarē varētu sekmīgāki attīstīt, rajona darbiniekices dāvina Ipiķu mazpulkam LB sugas telīti, kuŗu personīgā īpašumā iegūst mazpulka priekšnieks Eriks Kartofelis, Ipiķu Bērzkalnos.

Dāvinātā telīte „Gauja" pirkta no Lizuma apkārtnes Gaujas-Tirzas sug. lopu audz. b-bas P. Sebra Sinoles ķeņģu saimniecības. Telītes ciltsrakstos dominē ievērojami priekšteči.

Cerams, ka telītes ieguvējs pilnā mērā attaisnos viņa liktās cerības un savos sasniegumos nostāsies blakus redzamākiem mūsu valsts lopkopjiem.

63. Burtnieku mazpulks, paplašinādams savu darbību, šogad uzsācis tālākai izplatīšanai audzēt sēklas kartupeļus. Šim nolūkam jau iegādāti Priekuļu selekcijas stacijā un izdalīti dalībniekiem „Eksports" orig. un „Parnassia" šķirnes kartupeļi.

84. Saukas mazpulks ir viens no aktīvākajiem Jēkabpils novadā. Šis mazpulks ir arī viens no lielākajiem (75 dalībnieki), jo nesen viņam pievienojās Saukas-Dešu un Saukas-Dzērves mazpulki. Jau vairākus gadus Saukas mazpulks audzē cukurbietes, kaņepes un dažādus dārzājus. Vienam otram mazpulka dalībniekam ir arī pa skaistai sugas telītei. Mežu dienās mazpulks apkopa gluži nolaisto pagasta augļu dārzu.

216. Krāslavas mazpulks maija sākumā ieradās Krāslavas Bitītēs pie sava bijušā skolas priekšnieka A. Galāna, suminot viņu kā lielu audzinātāju un centīgu zemkopi. Piemiņai iestādīja vairākas ābelītes, akācijas, kuras apsolījās vienmēr kopt un nekad neaizmirst savu lielo audzinātāju.

Dažas dienas vēlāk mazpulks ieradās Krāslavas lut. kapos, kur apkopa divus aizmirstās mātes kapus un uzposa kapu apkārtni.

439. Daudzeses mazpulks mežu dienās skolas pārziņa Ziņģa un pārējo skolotāju vadībā iedēstīja bērzu birzi mazpulka biedra A. Ozoliņa vecāku Labrenču māju gruntē. Mazpulka dalībnieki čakli piedalījās arī spodrības nedēļas sarīkojumos un darbos.

504. Jersikas mazpulks sarīkoja amatniecības kursus, kur pagatavoja vairākus lauksaimniecībā noderīgus priekšmetus. Kursus vadīja maš. instr. A. Grīnbergs. Kursos piedalījās 24 mazpulka dalībnieki.

560. Pildas mazpulks „Atvasīte" dibināts 1935 g. 9. janvārī. Šinī īsajā brīdī mazpulks iekaroja apkārtējo sirdis, ka pat privāta persona, K. Kulakovs, 1. darbības gadā, dāvāja 300 mtr² zemes mazpulka vajadzībām. Pateicoties atsaucīgai apkārtnei, mazpulkam jau ir arī sava koka darbnīca ar darba lietām.

583. Pastendes mazpulks sarīkoja karoga un svinīgā solījuma svētkus, kas notika Pastendes pamatskolas krāšņi dekorētās telpās. Svinības sākās ar dievkalpojumu. Karogu mazpulkam dāvināja Pastendes pagasta valde, un pagasta vecākais Miķelšteins to pasniedza Talsu-Ventspils nov. mazp. insp. Cīrulim.

Svētku diena noslēdzās ar teatŗa izrādi un saviesīgu vakaru.

599. Virgas mazpulka mājas amatniecības kursi notika instr. H. Misiņa vadībā. Kursos bez mazpulka dalībniekiem piedalījās arī citi zēni.

633. Zasas mazpulks svinēja savus karoga un svinīgā solījuma svētkus. Karogu mazpulkam dāvāja Zasas raj. ārsts Dr. P. Labsvīrs, veterinārārsts V. Skroms, prov. T. Lejiņš un agr. V. Stukuls. Karogu mazpulkam pasniedza Jēkabpils nov. mazp. insp. agr. R. Kundziņa. Sekoja teātŗa izrāde.

Jāatzīmē, ka Zasas lauksaimnieki ļoti atbalsta mazpulka lopkopības grupu, par ko še sirsnīgs paldievs.

Centīgi zēni Imulas kraujā

Līdumnieka padoms dēlam

Raugi delnās stiebrus, vēro zaļās druvas,
Veldrains irdens spēks pret sauli trauc.
Ilgoto sirds ilgā darbā guva —
Svētīts vīrs, kas priecīgs zemi jauc.

Vēro laukus, vēro asnu alkas,
Stiegrām saknēm koki dziru sūc.
Man kā kokles rāmas bērzu šalkas,
Egļu meži klusu Dievu lūdz.

Saprot pleca spēku malkas šķila,
Akmens norā sviras veiksmi zin,
Visu darbam atdot ilgas svila —
Zemes teika katram jāatmin.

Reiz te kroplas priedes šalca drūmi,
Dūksnā slīka zālē palaists teļš,
Rudzi zied, kur vēju sveica krūmi,
Leknās pļavās aizrit oļu ceļš.

Tur bij būda — redzi dižo ēku.
Manas domas mūža pūrā liec —
Celmus laužu pats ar savu spēku,
Palīdz Dievs, kam smagums stāvu liec.

Raugies, druvas margo zaļā rasā,
Ziedos bites auklē vēja glāsts.
Pļavā putnus pārkliedz izkapts asā,
Gulst pie zemes agra siena klāsts.

Liec man roku plaukstā, iesim divi
Senos sapņus laukos pameklēt.
Zvejnieks jūrā brauc, lai gūtu zivi,
Arājam būs zemi kopt un sēt.

Saules smieklus bērsim ziemai klētī,
Grūtās gaitās kājas viegli ies.
Sirdi darbam — un tas allaž svētīs,
Aizsaulē, līdz vaga nobeigsies.

J. Žigurs,
618. Rīgas pils. II ģimnazijas mazpulkā.

Jānis Ķīselis — „Cīņā par dzimteni". Atmiņas no brīvības cīņām 1918.—1919. g. Valtera un Rapas akc. sab. apgāds 1936. g.

Grāmatā apcerētais laikmets nav ilgs — tas aptver tikai vienu gadu. Bet tas ir slavens, uzvarām un panākumiem vainagots gads mūsu brīvības cīņu vēsturē. Atmiņas, kuŗas te sakopojis Jānis Ķīselis — slavenā pulkveža Kalpaka līdzgaitnieks — saistas ar atkāpšanos no Rīgas, pulkveža Kalpaka nāvi, ģenerāli Balodi, cīņām pie Jaunpils un Kalnciema, Rīgas ieņemšanu, 6. un 8. jūliju 1919. gadā, bermontiādi un t. t. Katra lapaspuse Ķīseļa grāmatā mums stāsta par latvju karotāju neparasto varonību, tēvuzemes mīlestību un uzupurēšanos. Kamdēļ latvieši šai cīņā uzvarēja — prasa priekšvārdā grāmatas autors, un tūdaļ arī dod atbildi: tapēc, ka tie paši līdz sirds dziļumiem ticēja latviešu tautas taisnai lietai un tapēc, ka ap tiem bija vīri, kas ticēja un pilnīgi paļāvās uz viņiem." Aprakstīto laikmetu Ķīselis labi pārzin, jo pats to pārdzīvojis, būdams daudzu kauju līdzdalībnieks. Bet viņš prot arī materiālus labi sakārtot un, pateicoties viņa rakstnieka talantam, grāmatu var lasīt kā saistošu romānu. Blakus traģiskam motīvam vietumis ieskanas arī komiskais — dažādie anekdotiskie notikumi karavīru dzīvē humors un bezbēdība, kas darījusi mošu mūsu karavīru garu grūtos brīžos.

„Cīņā par dzimteni" ir tiešam vērtīgs darbs, jo tas aizpilda to lielo robu, kāds mums līdz šim bija literātūrā, zīmējoties uz atbrīvošanas cīņu laikmetu. Šo grāmatu, kuŗu autors veltījis ģenerālim J. Balodim **ieteicam iegādāties katram mazpulka vadītājam un arī vecākiem dalībniekiem.**

Pārskatu nobeidzot, lai atļauts pievest A. Grīna spriedumu: — „lai autoram sirsnīgs paldies no latvju literātu puses, jo viņa darbā tie atradīs ļoti daudz vērtīga materiāla tiklab prozas un drāmas darbiem, kā nākamām latvijas vēstures grāmatām".

Arn. L.

Edvīns Mednis — „Pasaules karš". Valtera un Rapas akc. sab. apgāds 1936. g.

Nelielā grāmatā autors diezgan koncentrētā veidā sniedz vēsturiskas ziņas par pasaules karu, tā izcelšanos un lielākām kaujam, kuŗās ņēma dalību gandrīz visas Eiropas kontinentā dzīvojošās tautas. Te atrodam vēsturiskas zinas arī par latvju strēlnieku pulku dibināšanu un to līdzdalību vēsturiskās kaujās. Žēl tikai, ka tās ir sa̍mērā īsas un uzrakstītas ļoti koncentrētā veidā. Grāmata bagātīgi ilūstrēta un visumā sniedz skaidru pārskatu par šo lielāko traģediju, kādu Eiropai nācās piedzīvot 20. g. s. pirmā ceturksnī.

Garlībs Merķelis „Vanems Imanta". — Valtera un Rapas akc. sab. apgāds. Teiku par varonīgo virsaiti Imantu, Garlibs Merķelis uzrakstījis samērā gleznā tēlojumā, spraigā stāstījumā, vairāk ļaujot varu savai dzejnieka fantāzijai un mazāk pieturoties pie vēsturiskās patiesības. Šī latvju tautas lielā drauga un zemnieku aizstāvja grāmata kādreiz sacēla lielu traci vācu muižnieku aprindās. Tagad tā jaunatnei ieteicama kā literātūrvēsturisks dokuments, kuŗu var lasīt ar lielu sajūsmu.

Arn. L.

Kārlis Evalds — „Divkājis". Cena Ls 0,75. 74 lpp. Apgādājis „Rūķis".

Šī ir mūsu cilvēces kultūrvēstures pasaka. Pie dzīvniekiem mežā ierodas cilvēks, tie to uzskata par vārgu radību, viņš ar laipnību pieradina suni. Ar apdomu un aprēķinu cilvēks pieradina meža dzīvniekus un izmanto tos savā labā. Viņš iemācās strādāt zemi un savai gribai pakļauj visu zemes virsu. Stāsts uzrakstīts pasakas veidā, kur dzīvnieki sarunājas un rīkojās kā cilvēki to dara, bet taisni tāpēc te cilvēces civilizācijas gaitu jo skaidrāki un labāki var izprast.

B. R.

Kārlis Dzirkalis. „Latvijas karoga vēsture". „Grāmatu Draugs" apgāds. 1936. g.

Valsts karogs ir tautas svētums, kuŗu tā grib sargāt un cieņā turēt. Bet katram karogam ir arī sava vēsture, kuŗu mēs daudzkārt nemaz nezinam, sevišķi tad, ja tas lietots jau ilgus gadu simteņus un to brīdi, kad tas pirmo reizi piestiprināts kātā vai šķēpa galā, nākošām paaudzēm aizsegusi vēstures grūti caurskatāmā tumsa.

Tādēļ šai laikā, kad mēs piegriežam nopietnu vērību savas īstās vēstures pētīšanai, K. Dzirkala mēģinājums izpētīt mūsu sarkan-balt-sarkanā karoga vēsturi ir ļoti apsveicams.

Leģenda par karoga izcelšanos mūs aizved sirmā senatnē. Tā stāsta par cīņā ievainotu latvju virsaiti, kuŗa asinis krāso drānu, uz kuŗas viņš noguldīts, atstādamas baltu un neaizskārtu tikai to vietu, kur gulējis virsaiša mirstošais kermenis. Šo virsaiša asinīm notriepto drānu latvju karavīri turpmāk uzlūko par savu vienības zīmi, kas viņus ved pretim arvien jaunām un jaunām uzvarām.

Gramatā autors stāsta par karogu latvju tautas dziesmās, uzrāda tās vietas kronikas un senos rakstos, kur mūsu karogs minēts un atved mūs tā līdz šodienai, kad mūsu svētums brīvi plīvo visās Latvijas ārēs.

Grāmatā vairākas illustrācijas un zīmējumi, un, pretēji visiem speciāliem pētījumiem, to var lasīt ar dziļu interesi.

Arn. L.

Atsauksmes sacensībai „Ciema vecākais"

20. atsauksme.

Stāstā „Ciema vecākais" tēlota lauku cilvēku dzīve un centieni. Stāsta varonis, Jānis, ieraudzījis asaras mātes acīs, sakaunējas par līdzšinējo bezdarbā šķiesto laiku un ķeras pie darba. Jau pirmais darbs rada viņam prieku. Pamudināts no ciemā vecākā, Dona un apzināmies savu pienākumu pret jaunākiem brāļiem un māsām, Jānis nenogurstoši strādā, viņš uztur sevi, ģimeni un cenšas samaksāt arī tēva parādu. Nebaidīdamies no grūtībām un briesmām, Jānis dodas peļņā, līdzi Setam. Sajūsmināts par bagāto lomu, Jānis piemirst Seta labos padomus, caur ko zaudē savu ieguvumu. Neskatoties uz smago triecienu Jānis tomēr nezaudē dūšu. Ar savu centību Jānis ceļas dzīvē uz augšu un izaug par krietnu vīru, kurš apzinās pienākumu un prot strādāt. Viņš var dot padomus citiem cilvēkiem un vadīt tos. Mums visiem Jānis ir labs piemērs.

Ciema vecākais ir Jāņa galvenais audzinātajs un vadītājs. Viņš izaudzina Jāni sev līdzīgu, prieķšzīmīgu cilvēku. Jāņa māte, centīga māte. Viņa ir lepna uz savu dēlu un kopējiem spēkiem ar to stipri paceļ ģimenes labklājību.

21. atsauksme.

Jānis Haskels ir mantojis no savas mātes stipro pienākuma apziņu. Tā viņam pamostas pēc tēva nāves, sarunā ar māti. Par savu pienākumu viņš tur, atlīdzināt Doņa izdomāto tēva parādu. Blakus pienākuma apziņai viņam ir liela godkāre. Vispirms nolīdzināt parādu, pēc tam viņš domā uzbūvēt mātei jaunu māju, un beidzot — kļūt par ievērojamāko personu ciemā, līdzīgu Donim. Viņam ir nesalaužama ticība sava mērķa sasniegšanai, savam darbam un cilvēkiem. Donis redz Jāņa raksturu un cenšanos; tas viņam patīk un ar izdomāto parādu skubina Jāni censties un strādāt.

22. atsauksme.

Stāstā „Ciema vecākais" autors tēlo kādu ģimeni, kuŗai nomiris tēvs un atstājis sievu ar bērniem. Vecākais dēls Jānis uzņemas tēva pienākumus un vada saimniecību. Būdams apbalvots ar lielu gribas spēku, uzņēmību un darba mīlestību, viņš pūlas uzlabot ģimenes apstākļus. Jāni vēl vairāk norūda Ciema vecākais, tīši likdams šķēršļus Jānim ceļā, bet viņš tos visus pārvar, kaut arī reizēm cieš neveiksmes.

Jāņa notēlojums rāda, kā cilvēks ar pacietību un neatlaidīgu darbu var tikt pie spožas nākotnes. Un tādi cilvēki dara slavu sev un savai tautai.

23. atsauksme.

Lai gods tev, stāsta varoni, mazais Jāni! Ar godīgumu, darba mīlestību, enerģiju un neatlaidību tu esi pārvarējis visus šķēršļus. Tu zināji, ka tikai godīgs darbs ceļ vīru, tu zināji, ka tikai ar taisnību dzīvē var tikt uz priekšu, tu zināji, ka pēc neveiksmēm nav jānolaiž rokas, bet jāsāk cīņa no jauna, tu zināji, ka tikai ar darbu var uzvarēt dzīves cīņā. Tu esi uzvarētājs, mazais Jāni!

24. atsauksme.

Stāstu „Ciema vecākais" lasīdama lielu vērību piegriezu divām personām: Jānim un ciema vecākam. Sevišķi spilgti parādās Jāņa pārmaiņa pēc tēva nāves. Mātes runa Jāni aizkustina tā, ka viņš sevi jūt par ģimenes tēvu un trūkumā grūtību nesēju. Kā īstu ģimenes apgādnieku Jāni redzam pie ciema vecākā, kur viņš samulst, dzirdot par lielo naudas summu. Viņš zina, ka viņam nauda reiz būs jāatdod, kuŗu viņš pat vēl neaptveŗ un viņam rodas griba strādāt vēl vairāk savas ģimenes labā. Jānis nedomā vien, bet cenšas no sirds savas domas pārvērst darbos. Te Jānis parāda gribu, pienākuma apziņu un cenšas pēc mērķa.

Kā draugs un atbalsts Jānim ir ciema vecākais. Jānis pie tā dodas aizņemties naudu medībām. Pavasarī Jānis, mājās nākdams, pārdzīvo smagu sitienu. Visu, visu, ko viņš bija savācis līdz ar jaukajiem sapņiem, aizrauj mežonīgā daba, mozdamās no ziemas miega, atstādama Jānim tikai kailu dzīvību un slapjas drēbes. Jānis nav salausts, viņš nezaudē sparu un savaldīšanos pat pēc tik smaga sitiena. Viņā ir zināms sīkstums un nesalaužama griba. Mēs varam vērot arī latviešu zemniekā tādas īpašības. Ciema vecākam nav neviena ļauna vārda, viņš žēlo zēnu un saka: „Tas mūs abus nevar iepriecināt, ka tu šo mācību esi saņēmis tādā ceļā."

Nevienā vien ģimenē ir tāds stāvoklis, kāds bija pēc tēva nāves Haskeļu ģimenē. Ja arī ģimenē nav tik grūti, kā Jānim, tomēr atgadīsies vieta, kur varēsim savus spēkus izvingrināt, tos veidojot nesalaužamus, tā radīdami daudz vērtīga sevī. Jāņa pārvēršanās no makšķerētāja zēna par stingra rakstura vīru — ir visiem iespējama un visiem tā dod daudz pamācoša.

25. atsauksme.

„Ciema vecākais" ir ļoti pamācošs jaunatnei un it sevišķi mazpulku jaunatnei. Priekšzīmīgākās un ievērojamākās personas ir ciema vecākais Donis un Jānis Haskels. Donis izceļas ar savu labsirdību, bet Jānis Haskels ar savu ciešo apņemšanos, palīdzēt mātei un pašam sasniegt kaut ko vairāk nekā tēvs. Šinī stāstā redzams arī tas, ka dažreiz, lai kādam palīdzētu, vajadzīgs melot, bet tas tad ir piedodams. Arī Donis ir melojis, viņš nav to darījis ļaunā nolūkā, bet lai palīdzētu otram. Savā beidzamā dzīves vakarā Donis ir domājis par Jāni un tam veltījis visus savus sūri, grūti pelnītos dzīves augļus.

Tomēr māte, kuŗai vajadzēja būt vislielākam dēla atbalstam, nav un arī negrib būt tāda. Kārlis Haskels arī nebija nekāds priekšzīmīgs priekšgājējs savam dēlam, bet dēls no viņa nebija priekšzīmi ņēmis un uzauga valstij noderīgs pilsonis.

● **Mēnešraksta „Mazpulks" abonēšana ir nepieciešama visiem mazpulku dalībniekiem un tamdēļ mēnešrakstu izsūtīs II pusgadā visiem dalībniekiem, kas to pasūtījuši, vienalga I pusgadam, vai visam gadam.**

● **Mēnešraksta „Mazpulks" abonēšanas naudas II pusgada maksājums Ls 1,— jāizdara līdz š. g. 15. jūlijam,** iesūtot naudu Latv. Lauks. kamerai, Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, vai iemaksājot Latv. Lauks. kameras pasta tekošā rēķinā 4564.

● Mazpulku vadītājus lūdzam rūpēties, **lai mazpulka valde izpildītu visus pienākumus, pēc mazpulku darbvedības un grāmatvedības instrukcijas. Visas mazpulka grāmatas** (biedru, kases, inventāra un protokolu) **pastāvīgi jātur pilnā kārtībā.** Tāpat visiem dokumentiem jābūt sakārtotiem, lai mazpulku inspektori, izbraucot pie mazpulka, ātri varētu pārbaudīt mazpulka darbību un kases stāvokli.

● **Mazpulka vadītājam un valdei vasarā jāapmeklē katrs dalībnieks mājās,** lai pārbaudītu dalībnieka darbību uz vietas. Par apmeklēšanu jāparakstās „dalībnieka vadonī — laukkopības un sakņkopības grāmatvedībā", izdarot arī atzīmes par lauciņa un apkopjamo kultūru stāvokli. Ražojumu apskatēs godalgos tikai tos dalībniekus, kuŗu lauciņi būs vasarā apskatīti.

● **Mazpulku sanāksmes, kuŗās piedalās mazpulku inspektori, jāapmeklē obligatoriski visiem dalībniekiem. Katram dalībniekam jāņem līdz „dalībnieka vadonis — grāmatvedība" un mazpulka valdes locekļiem — visas mazpulka grāmatas.**

● **Mazpulku dalībniekiem, kuŗi pa vasaru izbrauc no pilsētām uz laukiem,** ārpus sava mazpulka darbības rajona, **vai arī aizbrauc praksē vai apmaiņā** cita mazpulka darbības rajonā, **jāpiesakās pie tuvākā mazpulka vadītāja** un jāpiedalās tuvākā mazpulka sanāksmēs, sacīkstēs u. t. t.

● 368. Šarlotes mazpulks, uz pašu vēlēšanos, pārdēvēts par **368. Raudas mazpulku „Vārpa".**

● **Talsu-Ventspils** novada mazpulku inspektors runājams katra mēneša pirmā un trešā otrdienā **Ventspilī,** Kuldīgas ielā 55, tālr. Ventspils 412.

● Mazpulku dalībnieki, kuŗu saimniecībās būtu veci gaiļi (vecāki par 7 gadiem), var tos pieteikt pārdošanai, uzrādot to vecumu, L. U. salīdzināmās anatomijas institūtā Rīgā, Alberta ielā 10. Par gaiļiem maksā labas cenas.

● **Jaunu mazpulku apstiprināšana un reģistrēšana ir pārtraukta no š. g. 1. jūnija līdz š. g. 1. novembrim.**

● **Pēdējā mēnesī apstiprināti un ieskaitīti pagaidreģistrā šādi jauni mazpulki: 896. Bunkas, 897. Vaiņodes-Gulbenes, 898. Rīgas pils. 46. pamatskolas, 899. Iršu, 900. Rozulas, 901. Daugavpils cietokšņa, 902. Smiltenes-Mežoles, 903. Ludzas arodskolas, 904. Krustpils pilsētas, 905. Igates, 906. Smiltenes pilsētas, 907. Vecgulbenes-Lejasstradu, 908. Baldones, 909. Spāres patversmes, 910. Vilzēnu-Braslavas, 911. Jelgavas dzelzceļnieku, 912. Meirānu-Gotlība, 913. Bērzciema, 914. Iecavas-Mežinieku, 915. Kroņa-Auces un 916. Siguldas ģimnazijas.**

LLK mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa.

Jānis un Frīdis svētī Jāņus

Līgo svētkus sagaidot
Visi gani sacenšas:
Līgojot, rotājot,
Savas govis pušķojot.

Saimeniece sieru sēja
Deviņiem stūrīšiem;
Puišiem, meitām, ganiem stūri,
Saimniektēvam viducītis.

Vakarā, kad darbus beidz
Zēni mucu pildīt steidz, —
Lai deg gaiši Jāņu guns,
Lai priecājas Jāņa bērni.

Saulei rietot vakarā
Zēni sevi vainago, —
Atver dziesmu vāceli,
Līgo dziesmas ritina.

Vecais tēvs ar apini
Pagrabā spēkojas:
Tēvs apini mucā bāž,
Apins spundi ārā gāž.

Līgojot piekususi
Abi saldā miegā snauž;
Neredzēja papardīti
Zelta ziediem uzziedam.

Uzdevumu atrisinājumi

(Skat. „Mazpulka" 2. № „Vaļas brīžos").

4. Sēta ap ezeru.

Sētu ap ezeru var uzcelt divejādi. Pēc otrā plāna parādītā sēta ir īsāka, tā tad arī lētāka.

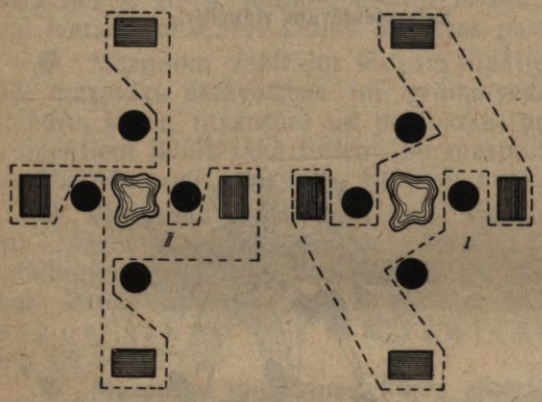

Pareizus zīmējumus iesūtījuši sekoši mazpulku dalībnieki: **Kacēnu:** I. Svetlovs, **Ugāles:** K. Tumševics, **Kalvenes:** V. Kalniņš, **Elkšņu:** A. Eglīts, V. Garšķis.

5. Kā aizsargāt pilsētu?

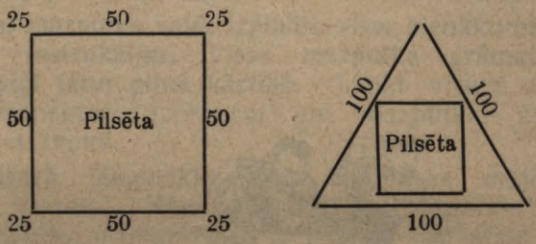

Pilsētas sargus var novietot divejādi. Pirmais veids izdevīgāks.

Jautrā ķīmija

MAIZNIEKU NOZIEGUMS.

Cik labi tiem, kas paši audzē, paši ievāc un paši cepj savu dienišķo maizīti. Labi tāpēc, ka droš zina, galdā smaržo īsts zeltaino graudu klaips. Bet ir cilvēki, kam maize jāpērk un kas maizi pazīst tikai sākot ar veikala plauktu, nezinot brūnā klaipa ļepriekšējās gaitas.

Joprojām dzīvē ir vēl cilvēki, kas dara negodīgu darbu un savu labklājību ceļ uz citu uzticības rēķina. It sevišķi nekrietns darbs vienu otru reizi pavīd pārtikas preču rūpniecībā — viltojot un ķīmiski „papildinot" visnepieciešamāko iztiku — maizīti.

Vienu, otru reizi maiznieki, lai uzlabotu baltmaizes krāsu un padarītu viņu šūnaināku, piejauc miltiem — a l a u n u. Nevar sacīt, ka alauna piejaukums ir indīgs, bet tomēr šādai maizes uzlabošanai ir sava ietekme uz patērētāju veselību. Lai atklātu alauna piejaukumu maizei, liekat aptiekā sagatavot sekošu maisījumu: k a m p e š a t i n k t ū r u ar nedaudz o g ļ s k ā b ā a m o n i j a. Piesūciniet kampeša tinktūrā izmēģināmo maizi un izšāvējiet siltā krāsnī. Ja maizei piejaukts alauns, tad atkarībā no piejauktā alauna daudzuma, maize kļūst mazāk vai varāk zila. Turpretim ja alauns nav piejaukts, izžāvētā maize paliek rūdi-sarkana.

Daudz ļaunāki ir jau tad, kad maiznieks, lai aizlaistu tirgū sapelējušus vai mazvērtīgus miltus, tiem piejauc v a ŗ a v i t r i o l a pulveri (zīm. 6.).

Lai atmaskotu arī šo maiznieku viltību, iemērciet maizi vispirms e t i ķ s k ā b e s š ķ ī d i n ā j u m ā, — tad d z e l t ē n ā s a s i n s s ā l s š ķ ī d i n ā j u m ā. Ja maizei piejaukti veselībai kaitīgie vaŗa sāļi, tad maize, iemērcot otrā šķidinājumā, top šokolādes brūna.

Lūk, kā ķimija sargā krietnu darbu.

Kritika.

Skolniekiem uzdots mājās domu raksts. Kļaviņš dod savu darbu izlasīt draugam. Izlasījis to, draugs domīgi paveŗas Kļaviņā caur pieri, bet klusē.

Nu, kāds ir? — Kļaviņš neno ciešas — kāpēc tu neko nesaki?

Draugs metas steidzīgi no klases laukā:

— Ko es tev varu sacīt, ja tu par mani stiprāks?!

Mazais gudrinieks.

Neēd nu, dēliņ, tik daudz saldumu, atstāj tak rītam arī!

— Ko nu, tu tak pati vienmēr saki: neatliec nekad uz rītdienu to, ko var padarīt šodien!

Izpalīdzējis.

Lūdzu man kastīti sērkociņu un... un...

— Un ko vēl?

— Man māte piekodināja gan vēl kaut ko, bet es piemirsu īsti ko!

— Vai viņa tev neteica nopirkt vēl sāli, cukuru, ziepes, siļķes...

— Ak, paldies, tagad es atceros: viņa teica, lai jūs pasakot, cik ir pulkstenis!

Padoms.

— Vai tu zini kādu labu līdzekli pret zobu sāpēm?

— Kā ne, zinu gan! Vajaga cieši apņemties iet pie zobu ārsta. Šādos gadījumos zobs pārstāj sāpēt jau pusceļā pie ārsta.

Viņš pats.

— Pēcīt, kāpēc tu rausti sunīti aiz astes?

— Es tak nemaz neraustu, es tik turu, rausta viņš pats!

Skolā.

Skolotājs: „Pēcīt, nosauc man šķidrumu, kas nesasalst!"

Pēcītis: „Karsts ūdens, skolotāja kungs!"

Zvēru dārzā.

Mildiņa: „Kāpēc lauvai tik liela galva?"

Jānītis: „Tas laikam tāpēc, Mildiņ, lai viņš nevarētu to izbāst caur restēm."

Makšķernieki.

— Tu jau divas stundas stāvi man aiz muguras un vēro, kā es makšķereju. Kāpēc tad tu pats nepamēģini makšķerēt?

— Ak, ko nu! Man nav tik lielas pacietības.

Vēlēšanās.

— Māmiņ, ko tu vēlētos savā dzimšanas dienā? — mazais Juris, Andris un Jānītis jautā mātei.

— Neko vairāk, mīļie, kā trīs rātņus un paklausīgus bērniņus! — māte smaidot atbild.

— Bet, māmiņ, tad tak tev būs seši bērni! — mazie pārsteigti atsaucas.

Labsirdīgais zēns.

— Jurīt, iedod man savas salauztās rotaļlietiņas, es tās atdošu trūcīgajiem kaimiņu bērniem.

— Labi māmiņ! Tikai mazliet pagaidi, es vēl dažas salauzīšu!

Paskaidrojums.

— Kāpēc stārķis stāv uz vienas kājas?

— Droši vien tamdēļ, ka, pievelkot arī otru kāju, viņš katrā ziņā nokristu.

Uzvarētājs.

— Kur tavs brālis Eidis?

— Viņš slims!

— Nabaga zēns! Kas tad viņam kait?

— Mēs saderējām, kuŗš no mums var tālāk izliekties pa logu, un viņš vinnēja!

Patstāvīgais.

Ziepīša suns nozadzis miesniekam lielu gabalu gaļas. Miesnieks pārskaities un dusmīgi prasa Ziepīšam:

— Vai tas jūsu suns?

Ziepītis redz, ka lieta nu ir slikta, un atbild:

— Agrāk bija gan mans, bet tagad, kā redzu, tas ir uzsācis patstāvīgu dzīvi!

Būvtechniķi.

— Es domāju, kāpsim uz jumta un sāksim ārdīt to māju nost!

— Ko niekus! Kad noārdīsim apakšu, tad jumts pats nokritīs zemē.

Loģisks secinājums.

— Nāc, puisīt, nebaidies. Mans Bobis tev neko nedarīs. Tu tak zini, ka suņi, kas rej, nekož!

— Jā, bet ja nu Bobis pārstāj riet?

Slikta taisnošanās.

Tiesnesis: „...galu galā sakait taisnību: vai esiet aitas zadzis vai ne?"

Čigāns sit pie krūtīm, dievojas un saka: „Nudien, cienīgs žēlīgs tiesas kungs, neesmu vainīgs un Rudzīša saimniekam aitas neesmu zadzis!"

Tiesnesis netīcīgi pavēršas čigānā un jautā: „Vai esiet jau kādreiz tiesāts?"

Čigāns: „Nē, kungs, šitā ir pirmā reize, kad man tik muļķīgi iznāca!"

Pulkstenis.

— Pēterīt, cik ir pulkstenis? — viešņa jautā.

— Pulkstens pašlaik rāda 12 — zēns atbild.

— Ak 12, bet es domāju, ka ir jau daudz vairāk!

— Pie mums nekad nav vairāk. Pēc divpadsmitiem tas parasti sāk no gala — Pēterītis nopietni saka.

Ģeografijas mīklas atminējums.
(Skat. „Mazpulka" 4. nr.)

1. Kādi „naži" negriež — „Ainaži"
2. Kādu „donu" neēd — „Madonu"
3. Kāda „Liena" nedzīva — „Madliena"
4. Kādi „gari" Vidzemē — „Kangari"
5. Kādā „muldā" nevar maizi jaukt — „Krimuldā"
6. Kāda „roze" ir pie Jelgavas — „Garoze"

Pavisam ģeografijas mīklu pareizi atminējuši 367 dalībnieki, kuŗu vārdus, telpu trūkuma dēļ, mēnešrakstā nevaram iespiest.

72. Grostonas mazpulka dalībnieks
ALDONIS BLOMS
miris traģiskā nāvē š. g. 21. aprīlī. Viņu mīļā piemiņā arvien paturēs 72. Grostonas mazpulks.

JAUTĀJUMI

1. jautājums. Kāpēc vasarā vētra nodara mežos vairak posta nekā ziemā?

2. jautājums. Kā radušies akmeņi Latvijas zemē?

Atbildes jāpiesūta „Mazpulka" redakcijai līdz š. g. 1. jūlijam. Labākām atbildēm piešķirs godalgas: 1 grāmatu „Latvijas karoga vēsture" un 1 grāmatu K. Ulmanis — „Jaunatnei".

Saturs :

	Lpp.
Ar sirds skaidrību, prāta taisnību un patiesību. A. R.	241
Gani, esiet lepni	244
Ziedu mēnesī	245
Zeme aicina. (Beigas.) A. Laiviņš	246
Skolotājs. (Beigas.) Vilis Veldre	250
Citronu zemē. A. Lūsis	254
Pirmā godalga. E. Čapmans-Robs	257
Truškopība — prieks un ienākums. H. Brička	262
Kas vasarā jāievāc. R. Jākobsons	266
Ārstniecības augu iesaiņošana. J. Kiršteine	267
Mūsu darba rīki. Agr. J. Jānītis	268
Ziedi telpās. I. Zauls	270
Darbam piemērotu tērpu. A. Brastiņa	272
Jāņi. M. Ķeņģis	274
Mazpulka dalībnieka pienākumi vasarā. Agr. K. Ķirsis	275
Par apaviem. Dr. R. Pavasars	277
Uz darbu. J. Mačs	278
Darbs tautas dziesmās. N. Vanaga	279
Mazais kamoliņš. M. Lasmane	279
Mazpulku dzīve	280
Grāmatu apskats	282
Atsauksmes sacensībai „Ciema vecākais"	283
Paziņojumi	284
Jānis un Frīdis svētī Jāņus	285
Vaļas brīžos	286
Joki	287
Mīklas	288

Izdev.: Latvijas Lauksaimniecības kamera. Atbildīgais redaktors: RUDOLFS DZĒRVE.

L. Audze gr. sp. Rīgā, Baznīcas ielā 4-a (LLK gr. sp. nomnieks) 1280 Šis numurs iespiests 24.000 eks.

Aug. Kurau

Drāšu audumu, pinumu un caurumotu skārdu fabrika

Rīgā, Tērbatas ielā 78, tālr. 92227.

NOLIKTAVA:
Tērbatas ielā 24, tālr. 27629.

Pastāvīgi lielā izvēlē

dāmu, kungu un bērnu apavi, kā arī speciāli aizsardzēm piemērotas krāsas kurpes.

Apavu nams „ALMA",

Rīgā, Kr. Barona ielā № 15.

Krāsojot savas grīdas jūs variet uzturēt dzīvokli tīru, higiēnisku un glītu, visizturīgākā ir speciālā

ED. ROZĪŠA grīdu krāsa

Fabrika un nolikt. Rīgā, Lāčplēša ielā 52/54
Nodaļa: Dzirnavu ielā 66a, blakus Konzumam

Akc. Sab.

G. ŠENFELDS

Dib. 1872. g.
RĪGĀ, Grēcinieku ielā 14
Nod.: Matīsa ielā 29

Tērauda un citu metallu preces
Mēbeļu un būvapkalumi
Saimniecības piederumi
Galanterijas un sīkas preces
Rakstāmlietas un skolu piederumi

Manufaktūras lieltirgotava

M. B. KAZACKIS

Kr. Barona ielā 20/22
Vairuma noliktava: Kaļķu ielā 12—4

Pastāvīgi lielā izvēlē:

Zīda, vilnas un kokvilnas preces, iekš- un ārzemes ražojumi.

Gralits

labākais apputināšanas līdzeklis visu lapu graužēju iznīcināšanai uz cukurbiešu, kāpostu u. c. kultūrām.

Lietojams bez kaļķa piedevas

BAYER

Dabūjams: LLK augu aizsardzības līdzekļu apgādē, lauksaimn. piederumu veikalos, drogu tirgotavās, aptiekās u. t. t.

„CELTRANS“

Valsts dzelzceļu ceļojumu un transporta birojs

Rīgā, Aspāzijas bulv. 4. Tālruņi: Vadītājs — 33552, grāmatvedība un preču kase — 20039, biļešu kase — 22124.

Iekš- un ārzemju biļetes. Guļamvietas. Gaisa un kuģu biļetes Vīzu apgādāšana. Preču un bagažas transports. Nomuitošana. Pasažieru un preču apdrošināšana. Ārzemju valūtas maiņa Tūrisma aģentūra: izziņas un informācija visos tūrisma jautājumos.

Nodaļas: **Daugavpilī,** Rīgas ielā № 61. Tālrunis 774.
Liepājā, Lielā ielā № 19. Tālrunis 1191.

Mūsu izdevumā nupat iznāca jauna grāmata — **J. Kaķītis**

ĀRSTNIECĪBAS AUGU KULTIVĒŠANA UN VĀKŠANA LATVIJĀ

Saturā: Priekšvārds. Ievads. Drogu ievākšana un žāvēšana. **Kultivējamie ārstniecības augi.** Vispārējie norādījumi. Viengadīgie un divgadīgie augi. Ilggadīgie augi. **Savvaļas ārstniecības augi.** Lakstaugi. Koki, krūmi un puskrūmi. Sporaugi. Ārstniecības augu ievākšanas kalendārs. Ārstniecības augu nožūšanas tabula. Ārstniecības augu (drogu) cenas. Augu latviešu nosaukumu rādītājs. Augu latīņu nosaukumu rādītājs. 84 lpp. ar 47 zīmējumiem. Grāmata ieteicama mazpulku dalībniekiem kā labs palīgs ārstniecības augu audzēšanā un vākšanā.

Maksā Ls 1,20

P.-S. „ZEMNIEKA DOMAS“
Rīgā, Blaumaņa ielā 38-40

Čiles salpetris

dabīgais slāpekļa mēslojums, ideāls pēc sava dabīgā sastāva

dod augstvērtīgas ražas.

Original-planētus

„SENIOR“

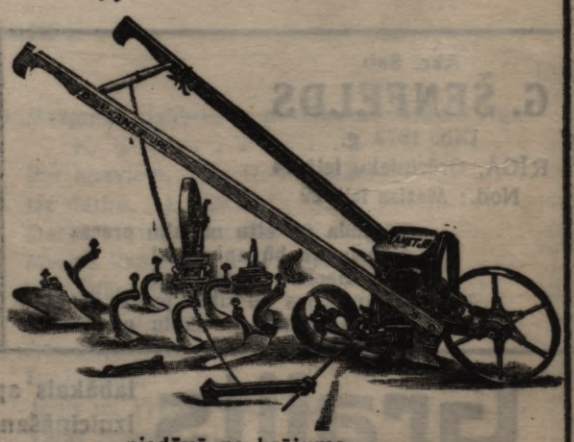

piedāvā no krājuma

Voldemārs Majors

Rīgā, Vaļņu ielā 2,
tālrunis 22406 un 31420